

ТОВ «ПРОЕКТНО-ЕКОЛОГІЧНИЙ КОНСАЛТИНГ»

РОЗРОБКА ТЕХНІЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ТА СУПРОВІД ПІДПРИЄМСТВА
в отриманні дозвільних документів в сфері охорони навколишнього
природного середовища

www.pec.com.ua

Дозвільні документи у сфері охорони атмосферного повітря

- ✓ Проведення інвентаризації викидів, розробка та реєстрація Звіту з інвентаризації викидів забруднюючих речовин
- ✓ Розробка документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів
- ✓ Отримання Дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами

Дозвільні документи у сфері поводження з відходами

- ✓ Розробка та реєстрація Декларації про відходи
- ✓ Проведення інвентаризації відходів та оформлення Звіту з інвентаризації
- ✓ Розробка та погодження Паспортів відходів
- ✓ Розробка та погодження Реєстрових карт об'єктів утворення, зберігання та утилізації відходів
- ✓ Розробка та погодження Паспортів місць видалення відходів

Дозвільні документи у сфері охорони водних ресурсів

- ✓ Розробка документів та отримання Дозволу на спеціальне водокористування
- ✓ (підземні та поверхневі джерела водопостачання, скид зворотних вод у водний об'єкт)
- ✓ Розробка документів та отримання Спеціального дозволу на користування надрами
- ✓ Розробка, погодження та затвердження Проекту нормативів гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водний об'єкт

Проектна документація

- ✓ Розробка матеріалів оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВД) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд
- ✓ Отримання Державної екологічної експертизи
- ✓ Розробка обґрунтування збільшення/зменшення розмірів санітарно-захисної зони, Отримання Висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи

Екологічний аудит Послуги екологічної лабораторії

«Значний досвід наших співробітників допомагає швидко та якісно вирішити усі проблеми сучасного підприємства проектно-екологічної сфери, поєднавши сучасні технології та екологічні стандарти з бездоганим знанням чинного законодавства України»

044-466-66-24, 097-201-01-20 , eco.pec.ua@gmail.com

...Ми всі несемося вдалину на одній і тій же планеті — ми екіпаж одного корабля.

Антуан де Сент-Екзюпері

Вітаю з початком нового року давніх друзів і партнерів видання, а також тих, хто долучився до їх числа лише зараз! Саме час об'єднати зусилля всіх, хто відповідає за екологічну безпеку на підприємстві!

Мабуть, ви помітили, що назва журналу «Екологія підприємства» дещо змінилася. Змінюється середовище, в якому ми живемо, змінюється ринок. Євроінтеграційні процеси в Україні ведуть до підвищення екологічних норм і вимог до бізнесу. Багато підприємців уже переорієнтували свою діяльність в еко-сферу, проте у найближчі роки перед бізнесом стоятиме ще чимало еко-викликів.

ECOBUSINESS — вектор для розвитку та якісного безпечного життя.

На жаль, за окремими неоптимістичними оцінками експертів, наприкінці 2018 року досягнуто «температурного екологічного мінімуму». У разі збільшено екологічний податок на викиди двоокису вуглецю, але поки він є лише фіскальним інструментом... Державну екологічну інспекцію через суд позбавили права наховувати збитки, її не допускають і до перевірок, а покарання за це відсутнє... Нову природоохоронну службу створюють поки що тільки в концепціях і на презентаціях. План імплементації європейських екологічних директив не виконують і наполовину від термінів, які задекларовані на момент підписання угоди про Асоціацію...

Від екологів підприємств очікують надпрофесіоналізму. Вони мають одночасно виконувати і завдання бізнесу, і забезпечувати екологічну безпеку, і дотримуватися всіх вимог природоохоронного законодавства!

Шукатимемо рішення для бізнесу у сфері екологічної безпеки разом!

Свої запитання та пропозиції надсилайте на eco-magazine@ukr.net.

Нагадую передплатні індекси на журнал у каталозі: 89880, 68155, 60750.

З повагою
шеф-редактор журналу **Людмила Циганок**

ESOtransformation «Зелене місто» як приклад «зеленої» країни

Вадим Ноздря,
директор ЛКП «Зелене місто»

■ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ

Енергоефективність у промисловості: додатковий тягар чи інструмент модернізації та зменшення викидів парникових газів?

Експерт роз'яснює: крім запровадження податків і використання коштів на енергоефективність, є й інший інструмент зменшення викидів парникових газів — запровадження системи торгівлі викидами (СТВ).

Ці два інструменти можуть працювати одночасно на різних за розміром підприємствах.

с. 14

■ АКТУАЛЬНИЙ КОМЕНТАР

Податок на викиди двоокису вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення: особливості та прогалини

Стаття акцентує увагу на тому, що законодавець виключає зі статусу платника податку за викиди двоокису вуглецю суб'єктів, які здійснюють такі викиди від стаціонарних джерел забруднення в обсязі не більше 500 т на рік.

У яких випадках потрібно скористатись інструментом податкової консультації.

с. 18

Болючим питанням, яке асоціюють зі Львовом, є ситуація, що склалася з Грибовицьким сміттєзвалищем, тобто Львівським полігоном твердих побутових відходів. Довгостроковою метою щодо цього полігону є його рекультивация, мінімізація негативного впливу, очищення та зменшення утворення фільтрату, ізоляція тіла полігону захисним технологічним екраном, дегазація та біологічна рекультивация для забезпечення постійної стабільності. Головною метою діяльності «Зеленого міста» є формування нової сучасної системи поводження з відходами у Львові, яка стане прикладом для інших міст України та базуватиметься на передовому європейському досвіді.

с. 34

■ ЕКОЛОГІЧНІ ПЛАТЕЖІ

Екологічний податок–2019 в Україні: «гарячі» зміни як крок до європейської моделі розвитку чи елемент посилення тиску на бізнес?

Уже із січня екологічний податок в Україні зростає в 25 разів. Та чи вирішить збільшення ставок екоподатку екологічні проблеми за існуючої моделі розподілу коштів? Відповідь на це запитання дадуть експерти.

с. 22

■ ПРАКТИКУМ ЕКОЛОГА. УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ

Утилізуємо ртутьвмісні відходи на підприємстві: основні джерела утворення, загальний порядок дій під час їх утворення

У цьому випуску ми відповідаємо на запитання: які прилади містять ртуть? які законодавчі акти регулюють поводження з відходами, що містять ртуть? якими є особливості утворення та обліку ртутьвмісних відходів? як організувати зберігання відпрацьованих люмінесцентних ламп? як правильно організувати їх утилізацію? хто може перевозити небезпечні відходи? та ін.

с. 68

NEWS

5 Екологічне законодавство

Екодосягнення–2018

- 6 **ЕКО**трансформація: досягнення, складнощі року, що минає, у сфері «еко» та головні завдання на 2019 рік. Частина 2

Енергоефективність

- 14 **Енергоефективність у промисловості:** додатковий тягар чи інструмент модернізації та зменшення викидів парникових газів?

Актуальний коментар

- 18 **Податок на викиди двоокису вуглецю** в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення: особливості та прогалини

ЕКОЛОГІЯ & ЕКОНОМІКА

- 22 **Екологічний податок–2019 в Україні:** «гарячі» зміни як крок до європейської моделі розвитку чи елемент посилення тиску на бізнес?

ЕКОTRANSFORMATION–2018

Кейси

- 31 **Броварський алюмінієвий завод (BRAZ):** про замкнений цикл виробництва без відходів
- 34 **«Зелене місто»** як приклад «зеленої» країни

- 39 Як успішно вирішити екологічні проблеми водойм Києва: кейс КП «Плесо»

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ

- 45 **Положення про державні екологічні інспекції в округах:** реалізація Концепції РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища VS ДУБЛЬ ІСНУЮЧОЇ СИСТЕМИ?

СУДОВА ПРАКТИКА

- 50 Вирішення спорів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища

ПРАКТИКУМ ЕКОЛОГА

- 57 Дистанційний курс «Екологічне право. Екологічна безпека. Вищий рівень». ТОП питань з екологічної безпеки

Управління відходами

- 68 **Утилізуємо ртутьвмісні відходи на підприємстві:** основні джерела утворення, загальний порядок дій під час їх утворення

Є проблема? — Маємо рішення

- 75 ТОП-10 запитань-відповідей

ШПАРГАЛКА ДЛЯ ЕКОЛОГА

- 82 Календар еколога–2019

P.S. Не забудьте продовжити передплату на 2019 рік!

Звертайтеся: podpiska@mediapro.com.ua, (44) 507-2226, www.mediapro.ua

Документ	На що звернути увагу
<p>Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» від 23 листопада 2018 року № 2628-VIII</p> <p>Набирає чинності з 1 січня 2019 року</p>	<p>Закон, зокрема, передбачає: з метою стимулювання підприємств-забруднювачів до зменшення забруднення навколишнього природного середовища, а також наближення до ставок за викиди парникових газів у країнах ЄС підвищити з 1 січня 2019 року ставку екологічного податку за викиди двоокису вуглецю (CO₂) стаціонарними джерелами з 0,41 грн/т до 10 грн/т</p>
<p>Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження українських лісів та запобігання незаконному вивезенню необроблених лісо-матеріалів» від 6 вересня 2018 року № 2531-VIII</p> <p>Набирає чинності з 1 січня 2019 року</p>	<p>У новій редакції викладені:</p> <p>Стаття 65. Незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка.</p> <p>Стаття 153. Знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення в межах населених пунктів та за їх межами, що не віднесені до лісового фонду.</p> <p>Стаття 246. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу.</p> <p>Стаття 4. Обмеження внутрішнього споживання лісоматеріалів необроблених та інші зміни</p>
<p>Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу вод» від 19 вересня 2018 року № 758</p> <p>Набирає чинності з 1 січня 2019 року</p>	<p>Порядок визначає основні вимоги до організації здійснення державного моніторингу вод, взаємодії центральних органів виконавчої влади у процесі його здійснення та забезпечення органів державної влади й органів місцевого самоврядування інформацією для прийняття рішень щодо стану вод</p>
<p>Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» від 05 грудня 2018 року № 8449-д</p> <p>20 грудня 2018 року прийнятий в першому читанні за основу</p>	<p>Основна ідея проекту Закону — забезпечити стабільний та збалансований розвиток ринку «зелених» проектів через систему аукціонів та оптимізацію «зелених» тарифів. Упровадження аукціонів дасть змогу: знизити вартість «зеленої» енергії для споживачів; створити високу конкуренцію на ринку; забезпечити стабільний розвиток «зеленої» енергетики</p>
<p>Проект Закону України «Про Державну інспекцію з охорони довкілля України» від 7 грудня 2018 року № 9336-1</p>	<p>Мета Закону — визначення правового регулювання діяльності спеціального органу у сфері контролю за станом довкілля — Державної інспекції з охорони довкілля України, та правове забезпечення здійснення контролю за станом довкілля</p>

ЕКОтрансформація: досягнення, складнощі року, що минув, у сфері «еко» та головні завдання на 2019 рік

Частина 2

Наприкінці 2018 року ми поспілкувалися з експертами галузі, лідерами думок та керівниками підприємств, щоб окреслити головні досягнення в екотрансформації держави та бізнесу й показати вектори для розвитку у майбутньому. Віримо, що все задумане втілиться в життя. Змінюємося, щоб жити!

Частина 1 матеріалу — у № 12, 2018 журналу «Екологія підприємства»

Анатолій Куцевол,

директор Команди підтримки реформ
при Міністерстві екології та природних ресурсів України

Рушії екологічних реформ у 2019 році

Уявіть корабель, який потрапив у шторм. Судно стареньке, то цей, то інший прилад виходить із ладу, але воно міцне та наполегливе, тому продовжує рух у правильному (євроінтеграційному) напрямку. Це — Мінприроди, а Команда підтримки реформ при ньому — це невеликий та потужний двигун, який має посилити виконавчий орган на шляху змін та прогресу в часи стихійного лиха. У 2018 році Міністерству було чим пишатися, але я зупинюся на речах, які, на мою думку, стануть визначальними для екополітики в наступному році:

1. Упровадження інтегрованого дозволу в рамках імплементації Директиви 2010/75/ЄС про промислове забруднення. Те, що на словах може здатися лише прийняттям пари норма-

тивно-правових актів, по суті, є масштабною реформою, яка торкнеться усієї української промисловості, та, безперечно, вплине на рівень промислового забруднення довкілля.

У 2018 році Мінприроди розробило Концепцію реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, яка передбачає впровадження інтегрованого дозволу — для великих підприємств-забруднювачів, і дерегуляцію — для невеликих. Також документ визначає графік створення критичних елементів реформи дозвільної системи, як найкращих доступних технологій та методів управління й технічних можливостей для доступу до даних. Наразі Концепція очікує на схвалення Кабінетом Міністрів України, а в лютому має розпочатися великий проект із міжнародної технічної допомоги, який

сприятиме впровадженню Директиви на інституційному та нормативно-правовому рівнях.

2. Загальнодержавна автоматизована інформаційна система «Відкрите довкілля» є одночасно відповіддю на виклики електронного врядування, й антикорупційним запобіжником, а головне — доступним та достовірним джерелом інформації про стан навколишнього природного середовища. У 2018 році Уряд схвалив Концепцію створення загальнодержавної автоматизованої системи «Відкрите довкілля»; оголошено тендер на розробку програмного забезпечення на фінішній прямій роботи із запуску перших модулів «Вода» та «Повітря». Система стане платформою для створення та запуску Реєстру викидів та перенесення забруднюючих речовин й адміністративної (дозвільної) процедури в рамках Директиви ЄС про промислове забруднення.

3. Розробка проекту Закону «Про Державну природоохоронну службу України». В Україні ще не було створено такого фундаментального закону в екологічній галузі, який би дозволив переглянути суть екологічного нагляду та контролю.

Замість Держекоінспекції, з обмеженими повноваженнями та розмитими компетенціями, ми маємо сформувати компетентний, не корумпований та ефективний правоохоронний орган, який оперативно та дієво здійснюватиме контроль за виконанням екологічного законодавства. Закон зареєстровано ініціативною групою народних депутатів і буде доопрацьовано відповідно до розробок експертів галузі, але сам факт появи такого Закону — важливе свідчення про можливість дієвих змін ще до початку гарячої політичної пори.

Петро Дригулич

Департамент з охорони праці, екологічної та промислової безпеки НАК «Нафтогаз України»

Про досягнення

НАК «Нафтогаз України» активно інтегрується в європейське Енергетичне співтовариство та має на меті стати повноправним учасником європейського газового ринку. Одним з її головних завдань є впровадження Директив ЄС, міжнародних та європейських стандартів, у тому числі з питань управління охороною довкілля, що сприятиме мінімізації ризиків екологічних аспектів у процесі виробничої діяльності, підвищенню рівня екологічної безпеки, покращенню міжнародного іміджу та інвестиційної привабливості компанії, зокрема газотранспортної системи.

За останній рік компанія виконала вимоги Плану екологічних та соціальних заходів, передбачених Кредитною угодою з Європейським банком реконструкції та розвитку (далі — ЄБРР),

що дало змогу залучити додаткові фінансові ресурси та підтвердити статус надійного контрагента. Виконання Плану дій наблизило стандарти діяльності НАК «Нафтогаз України» не тільки до вимог Екологічної та соціальної політики ЄБРР, а й інших міжнародних організацій, зокрема Світового банку.

У 2018 році компанія отримала від авторитетного міжнародного органу із сертифікації TÜV SÜD Management Service GmbH Сертифікати на відповідність вимогам ISO 14001:2015, OHSAS 18001:2010 та ISO 50001.

Крім цього, вона ще в 2017 році пройшла наглядний аудит третьої сторони на відповідність вимогам ISO 9001:2015.

Підтвердження відповідності цих систем вимогам міжнародних стандартів стало основою

того, що в компанії побудована та функціонує Інтегрована система менеджменту у сферах якості, екології, охорони праці енергетичного менеджменту.

Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» та АТ «Укртрансгаз» розпочато роботу з упровадження застосування механізмів найкращих доступних технологій (НДТ) під час отримання відповідних дозвільних документів. Спільно з Національною академією наук України, Міністерством енергетики та вугільної промисловості підготовлено окремий розділ для включення газоперекачувальних агрегатів потужністю 16 та 25 МВт до «Національного плану скорочення викидів від великих спалювальних установок» (далі — План) у рамках імплементації положень Директиви 2010/75/ЄС. План затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок» від 8 листопада 2017 року № 96-р.

У 2018 році ухвалено та введено в дію СОУ «Захист довкілля. Аудит екологічних аспектів діяльності Групи НАК «Нафтогаз України». Основні положення».

Триває робота щодо реалізації пілотного проекту Світового банку із впровадження системи моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів (МЗВ) на підприємствах Групи Нафтогаз.

Компанією підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо підготовки заходів зі скорочення викидів парникових газів із Карбон Лімітс АС, Королівство Норвегія (Carbon Limits AS, Norway), яка практично займається реалізацією пілотного проекту Світового банку.

Меморандум про порозуміння між ЄБПР, Мінприроди та НАК «Нафтогаз України» щодо скорочення неорганізованих викидів метану у ланцюжках поставок газу в Україні було підписано 12 листопада 2018 року.

На підприємстві впроваджено процедури, спрямовані на подальшу екологізацію його діяльності. Так, у рамках реалізації проекту «Зелений офіс» у компанії вводять роздільне збирання відходів під час закупівель товарів, робіт і послуг,

які можуть негативно впливати на довкілля. Також передбачено проведення оцінки відповідності постачальника екологічним вимогам законодавства та НАК «Нафтогаз України». Під час прийняття працівників на роботу їх інструктують з питань екологічної та радіаційної безпеки.

Працівники Компанії постійно підвищують свій професійний рівень на курсах, тренінгах тощо. Наприклад, 20 листопада 2018 року спільно з журналом «Екологія підприємства» проведено семінар-тренінг «Екологічна безпека підприємства та корпоративна екологічна культура, як невід'ємні складові успішного сучасного підприємства».

Проблемні аспекти

Уповільнення реформ, низький рівень імплементації міжнародних угод у сфері охорони довкілля, що, на мою думку, пов'язане з відсутністю політичної волі, нехтуванням державними органами своїх обов'язків, наявністю неузгодженостей в законодавстві, відсутністю підзаконної нормативно-правової бази та належного інформування, недостатністю людських та фінансових ресурсів.

Так, починаючи з 2014 року й до нині не вирішено питання щодо процедури оформлення дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами. Призупинено дію ДСанПіН 2.2.7. 029-99 із визначення класу небезпеки відходів. Не врегульовано питання автоматизованого обліку водоспоживання та не внесено відповідні зміни до наказу Мінприроди України від 23 березня 2016 року № 110, яким затверджено «Порядок внесення відомостей про об'єм видобутих підземних вод водокористувачами до автоматизованої системи обліку видобутих підземних вод».

Крім цього, державні органи створили ще одну проблему, це так званий загальний дозвіл на спецводокористування для одного суб'єкта господарювання в межах однієї області, чим порушено норми Водного кодексу України, оскільки втрачають свій зміст терміни надання дозволів. Якщо хоч один водозабір в області буде короткостроковим, то й загальний дозвіл буде лише короткостроковим! Тобто суб'єкт господарюван-

ня не має права самостійно визначати бажаний та обґрунтований термін дії дозволу для кожного водозабору.

На сайті Мінприроди Перелік ліцензіатів на провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами містить 196 позицій, але реально утилізацією чи видаленням відходів займається всього декілька десятків суб'єктів господарювання. У цьому Переліку є навіть підприємства з тимчасово окупованих регіонів України. І немає жодного підприємства з утилізації відпрацьованих батарейок, хоча всі їх збирають і не відому кому передають.

На цей час в Україні відсутній Національний перелік відходів. Проект Закону України «Про управління відходами» недосконалий і містить

корупційну складову у частині видачі дозволів на здійснення операцій з управління відходами, які видаватиме тепер усім суб'єктам господарювання тільки центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління відходами, тобто єдиний орган для всіх суб'єктів господарювання України, замість підрозділів облдержадміністрацій.

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» частково знищено підзаконними актами й чиновницьким свавіллям. Критерії прописані так, що будь-який об'єкт підлягає оцінці впливу на довкілля, і досить часто виконувати Звіти з ОВД мають тільки «потрібні» установи, бо інакше позитивного висновку не буде. І якість цих Звітів бажає кращого.

Дмитро Лукомський,

генеральний директор української промислової компанії Авенстон

Тренд активного зростання

Розвиток сонячної енергетики в Україні стрімко набирає обертів. 2018 року введено вдвічі більше сонячних потужностей (близько 500 МВт), ніж минулого (250 МВт). Наступний рік очікується, як мінімум, таким же по приросту. Але ажіотаж навколо будівництва сонячних електростанцій (СЕС) поточного й наступного року є штучним. Інвестори, які прийняли рішення будувати сонячні електростанції, розуміють, що правила гри дуже швидко зміняться, і в очікуванні нового законодавства про «зелений» тариф прагнуть завершити свої проекти до кінця наступного року. В іншій законодавчій ситуації будівництво відбувалося б повільніше, реалізація частини проектів розтяглася б на 2020–2021 роки. Можна сказати, що ринок сьогодні є перегрітий, тобто інвесторів наразі більше, ніж підрядників, які можуть побудувати заявлені потужності.

Якщо говорити про середньострокові перспективи, то нове законодавство простимулює прихід системних іноземних інвесторів на український ринок PV-генерації. Через 5–10 років ми вийдемо на темпи зростання 20–30 % на рік. Сьогодні в Україні частка «зелених» в енергобалансі, без врахування ГЕС, становить усього близько 2 %. За світовими прогнозами, до 2050 року в середньому по світу сумарна частка сонячної та вітрової генерації становитиме близько 50 % від усієї генерації. Відносно України на сьогодні на рівні держави немає чіткої мети щодо частки «зеленої» генерації в енергобалансі, на яку слід було б орієнтуватися діючим та потенційним учасникам ринку.

2019-й — рік великого забігу

Компанія «Авенстон» сьогодні є одним із ключових гравців на ринку сонячної енергетики

в Україні. Наша головна спеціалізація — будівництво під ключ промислових сонячних електростанцій. Протягом 2018 року компанія активно нарощувала свій потенціал у проектуванні та будівництві електростанцій. До кінця року ми плануємо ввести в експлуатацію сонячну електростанцію потужністю 2,178 МВт у селі Рихта (Хмельницька обл.). Проект унікальний тим, що передбачає застосування спеціального обладнання гвинтових паль замість використання паль із бетонними фундаментами. Це дуже перспективна технологія, адже в майбутньому вона дасть змогу, за потреби, легко очистити земельну ділянку від устаткування та використовувати її в інших цілях.

Сьогодні Авенстон працює з проектами в діапазоні встановленої потужності 5–20 МВт. Наші стратегічні плани на 2019 рік передбачають ви-

хід на новий рівень річної потужності — 300 МВт будівництва PV-генерації в 10-ти областях України. Нині компанія сформувала пул підрядних організацій — постачальників обладнання, спецтехніки, виробників металоконструкцій, які забезпечать завершення майбутніх проектів у строк. Водночас підкреслюю, що компанія виступає за стратегічний розвиток в Україні розподіленої генерації, тобто великої кількості дрібних сонячних електростанцій, які встановлюватимуться там, де є споживач, наприклад, поблизу будинків, на фасадах, на дахах.

Отже, споживання та генерація в масштабах країни стануть збалансованішими. Такий підхід до розвитку ринку, разом із прийняттям нового законодавства, роїв'яже потенційну проблему балансування генерації та споживання на рівні всієї енергосистеми.

Андрій Сокол-Черніловський,

провідний менеджер із будівництва ТОВ «ЦЕНТРБУД»,
«Екологічні та Промислові Проекти», Project Partner of EGGERSMANN,
Germany, ISWA member

Про здобутки

ТОВ «ЦЕНТРБУД» із 2000 року працює на таких ринках, як будівництво, транспорт, охорона навколишнього середовища та здоров'я, енергетика, а також планування та міське проектування. Одним із найважливіших напрямів нашої діяльності в 2018 році є пошук і впровадження найбільш екологічно безпечних та ефективних будівельних технологій.

Співпраця в цій галузі з міжнародними компаніями допомогла нам уникнути дублювання роботи, скоротити витрати й прискорити прогрес проектування та будівництва. Розширення застосування «зелених» технологій з метою підвищення якості в міському середовищі, повітря, води дало змогу знизити енерговитрати, та підвищити екологічність побудованих бу-

дівель. Наші фахівці з енергетики надають своїм клієнтам економічно вигідні рішення щодо енергії та клімату, які відповідають сучасним стандартам.

Застосування нами сучасних систем управління якістю підтверджує сертифікат на відповідність міжнародному стандарту ДСТУ ISO 9001:2015. Саме тому ми контролюємо кожний етап будівництва наших об'єктів.

Перспективи-2019

Тренд Центробуду у 2019 році — екологізація будівництва, що вимагає поглибленого розуміння будівельної фізики та знання «зелених» будівельних технологій. Отже, скорочення енергоспоживання будівель є ключовим пріоритетом для будь-якої країни чи спільноти, яка прагне

зменшити витрати на енергію та викиди CO₂. За допомогою сучасних технологій можна скоротити споживання енергії в будівлях не менше ніж на 50 %. Енергоефективність у будівлях спрацює за умови, що проект ґрунтуватиметься на конкретному ноу-хау. При розробці будівельно-

го процесу потрібно вводити новаторські ідеї, методи будівництва, підвищувати ремонтпридатність, довговічність, здатність до модифікації.

Рухатися швидко, діяти точно, виконувати якісно — нам це подобається. Запрошуємо всіх бажаючих до співпраці.

Наталія Яковець,

генеральний директор ТОВ «ЦЕНТР РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСТВА»,
експерт із питань екологізації агровиробництва та екологічного права

Надважливим у контексті агровиробництва та екологічної складової є прийняття в 2018 році Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», ухваленого Верховною Радою України 10 липня 2018 року, який, за даними сайту Міністерства агропромислової політики та продовольства, буде введено в дію через рік із дня набрання ним чинності — 2 серпня 2019 року. Тоді як відсутність законодавчої бази в цій сфері гальмувала розвиток органічного ринку в Україні.

У наш час у всьому світі відбуваються процеси екологізації агровиробництва. Україна має один із найвищих відсотків родючих сільськогосподарських земель. За словами К. Маркса, родючість ґрунту визначається не тільки врожайністю рослин, а й способами використання землі.

Серед основних досягнень ТОВ «ЦЕНТР РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСТВА» у 2018 році є напрацьований та впроваджений практичний супровід виробництва сільського господарських підприємств з організаційно-технічних питань щодо інноваційних ресурсозберігаючих технологій, спрямованих на екологізацію агровиробництва, збереження ґрунтів, оптимізацію витрат, збільшення рентабельності й отримання високих і якісних врожаїв.

Пріоритетним напрямом стали інноваційні ресурсозберігаючі технології обробітку ґрунту, застосування доступної за ціною політикою та функціональної ґрунтообробної техніки заводів-виробників вітчизняної техніки, перехід від енерговитратних знарядь до комбінованих машин і агрегатів, які за один прохід полем виконують кілька технологічних операцій, і цим забезпечують високу якість оброблення землі, удосконалюють родючість ґрунтів, істотно зменшують терміни польових робіт, скорочують витрати паливно-мастильних матеріалів і трудовитрати.

Окрему, у контексті нашої роботи у 2018 році, увагу було акцентовано на питаннях поводження з відходами та відпрацьованими мастильними матеріалами для техніки з позиції екологічності й збереження ґрунтів, та висвітлено в рамках практичної конференції «Управління відходами» та тематичним матеріалом «Відпрацьовані оливи автопарків та промисловості в екологічному контексті: утилізація чи переробка» спільно з експертом журналу «Екологія підприємства» Іваном Олексійовичем Паламарчуком.

Упроваджено програму сервісу технічної підтримки та лабораторний аудит оливо «OIL DOCTOR» — аналіз та моніторинг якісних показників оливо, щоб мінімізувати проблеми в роботі обладнання, зменшити грошові витрати, обсяги

ремонтів та можливі причини виходу з ладу техніки та потрапляння оливи в ґрунт.

Додатково працюємо у напрямі визначення залишків нафтопродуктів у ґрунті та показників оцінки якості ґрунтів за основними природними властивостями, задля відтворення та підвищення їх родючості, утраченої внаслідок тотальної хімізації та надмірної механізації.

На 2019 рік ключовим напрямом є робота з фермерськими господарствами в контексті збереження ґрунтів, оптимізації витрат та екологізації агровиробництва.

Фермери бажають розвивати агровиробництво, упроваджувати ресурсозберігаючі технології й техніку, створювати робочі місця.

Однак для повноцінного розвитку потрібні сприятливі умови: доступні для фермерів фінансові інструменти, чітке регулювання в законодавчому полі, рентабельний збут продукції, перспективи для розвитку внутрішнього перероблення.

Саме ці питання вони вважають надважливими і, звичайно ж, говорять про гарні погоди та врожаї.

Юлія Усенко,

голова ГО «Всеукраїнська агенція інвестицій та сталого розвитку»

Основними цілями Всеукраїнської агенції інвестицій та сталого розвитку є покращення умов для залучення інвестицій у сферу енергетики, сприяння розвитку сталої енергетики в Україні та впровадження енергоефективних рішень. Головним досягненням щодо цього є проект UAMAP — веб-платформа інвестиційних проектів у сфері відновлюваної енергетики та енергоефективності. Агенція ініціювала проект онлайн-карти проектів у 2015 році, який, у свою чергу, підтримало Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження, стратегічний партнер, що залучив до співпраці GIZ та Данське енергетичне агентство спільно з Українсько-Данським Енергетичним Центром.

Сьогодні UAMAP — це єдина в Україні база проектів, здебільшого з відновлюваної енергетики, у відкритому доступі, яка дає змогу додавати потенційні проекти, що шукають свого інвестора, у будь-якій точці України. Також потенційні інвестори безплатно можуть переглядати інформацію по проектах та обмінюватися нею з їх ініціатора-

ми й розробниками щодо подальшої участі в них. Цієї осені на карті зосереджено понад 100 проектів, які шукають фінансування на загальну суму 4 млрд євро. Постійно додаються нові проекти. Отже, сума потрібних інвестицій зростає.

Карта UAMAP містить інформацію про вже реалізовані проекти, щоб продемонструвати потенційним інвесторам результати успішного впровадження проектів з відновлюваної енергетики в Україні. За чотири останніх роки обсяг інвестицій у такі проекти становив 1,4 млрд євро. У свою чергу, залученню інвестицій у сферу відновлюваної енергетики продовжує сприяти веб-платформа UAMAP.

Окремим напрямом діяльності Агенції є організація заходів, спрямованих на виконання зобов'язань України перед Європейським співтовариством щодо співпраці в енергетичній сфері, що охоплює питання не тільки енергоефективності та відновлювальної енергетики, а й упровадження конкурентних енергетичних ринків. У цьому контексті Агенція за безпосередньої

участі керівника реалізує проект енергетичної грамотності. Метою цього проекту є запровадження в українському суспільстві руху енергограмотності. Агенція проводить тренінги та освітні презентації з підвищення свідомості громадян щодо ефективного використання ресурсів та підготовки до змін на енергетичних ринках.

Агенція робить значний внесок у просування енергетичної реформи за рахунок проведення інформаційно-роз'яснювальних заходів для представників ЗМІ з метою висвітлення суті реформування енергетичних ринків в Україні. Це є важливою умовою для успішного проведення реформи в галузі.

Олексій Соловійов,

менеджер з продажу ТОВ «АЙТІ-ІНЖИНІРИНГ»

Здобутки—2018

Основними напрямками діяльності ТОВ «АЙТІ-ІНЖИНІРИНГ» є розробка й виробництво технічного забезпечення для систем екологічного моніторингу.

Обладнання компанії вже успішно функціонує на ряді постів автоматизованого екологічного моніторингу Дніпропетровської та Київської областей, а саме: змонтовано та введено в експлуатацію ультразвукові метеостанції, вимірювачі аерозольних частинок, газоаналізатори різних модифікацій; укомплектовані шафи CDA тощо.

За якістю та технічними характеристиками контрольно-вимірювальні прилади ТОВ «АЙТІ-ІНЖИНІРИНГ» нічим не поступаються закордонним аналогам, а за ціною та технічним обслуговуванням навіть виграють.

Застосування сучасних технологій та підходів забезпечує високу надійність устаткуванню й супутньому прикладному програмному забезпеченню.

Крім того, уся продукція ТОВ «АЙТІ-ІНЖИНІРИНГ» пройшла необхідні процедури підтвердження якості згідно з чинними нормативними документами України та має підтверджуючі сертифікати.

У зв'язку з тим, що з 1 січня 2019 року на території країни вступає в дію Директива 2008/50/ЄС

Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи, що регламентує еталонні методи вимірювання для ряду забруднюючих речовин та вимірювання твердих часток (пилу) за фракціями PM10/PM2,5, то вже з 2018 року спеціалісти ТОВ «АЙТІ-ІНЖИНІРИНГ» активно працюють над розробкою контрольно-вимірювальних приладів, що відповідатимуть усім вимогам зазначеної Директиви.

Першою ластівкою став вихід у 2018 році на український ринок вимірювача «PM-100», який здатний у безперервному автоматичному режимі здійснювати контроль масової концентрації пилу окремо за фракціями PM10 та PM2,5.

Плани на 2019 рік

На цей час наша команда повністю зосереджена на меті до кінця 2019 року запропонувати українським споживачам цілу лінійку контрольно-вимірювальних приладів різного спрямування, що відповідатимуть вимогам Директиви 2008/50/ЄС.

Також, на вимогу замовників, наша компанія може виконати розробку та серійний випуск додаткового обладнання та аксесуарів для ручного чи автоматичного відбору проб викидів зі стаціонарних джерел забруднення. ■

Енергоефективність у промисловості: додатковий тягар чи інструмент модернізації та зменшення викидів парникових газів?

Матеріал підготувала **Тамара Буренко**,
заступник директора Департаменту
стратегічного розвитку Держенергоефективності

Нинішня ситуація

Відповідно до Національного плану дій з енергоефективності до 2020 року промисловий сектор має скоротити споживання енергії на 1,6 млн. тне., що у структурі очікуваних результатів становить 25 %.

Останніми роками в Україні відбувається суттєве зменшення обсягів споживання енергії промисловими підприємствами через спад виробництва продукції. Однак скорочення виробництва промислової продукції не сприяло зменшенню енергоемності, оскільки підприємства продовжують використовувати застарілі технології та обладнання.

Прогноз на майбутнє

У майбутньому ця ситуація може призвести до того, що підвищення завантаження виробничих потужностей промислових підприємств **спричинить суттєве зростання обсягів споживання енергії та збільшення викидів парникових газів.**

В умовах глобалізації кожна окрема країна не може планувати свій економічний розвиток, зокрема промислового сектора, без урахування розвитку світової економіки. Основні стратегічні вектори розвитку країн світу на десятиліття узгоджуються між країнами на рівні ООН.

Підписання Україною Паризької угоди покладає на країну амбітні зобов'язання із забезпечення сталого розвитку економіки з одночасним скороченням викидів парникових газів. У структурі цих викидів промисловість в Україні, включаючи енергетику, становить 80 %. Саме тому промисловість перебуває у фокусі уваги під час розроблення стимулюючих механізмів із запровадження енергоефективних заходів.

Не варто забувати, що під час спалювання викопного палива виділяється не тільки CO₂, а й забруднюючі речовини. Їх відмінність від викидів CO₂ полягає у тому, що вони шкодять довкіллю — забруднюють повітря, воду, землю та негативно впливають на здоров'я людей.

ВАЖЛИВО ПАМ'ЯТАТИ! Викиди забруднюючих речовин можна зменшити шляхом установлення фільтрів, проте викиди CO₂ вони не знижують. До того ж установлення фільтрів часто призводить до збільшення використання енергії на те, щоб підвищити тиск для проходження газів. Натомість енергоефективні заходи, проведені на підприємстві, сприяють зменшенню викидів CO₂ (оскільки вони впливають на зменшення обсягів спалювання викопного палива), а додатковим ефектом є зниження викидів забруднюючих речовин.

Завдання для країни

До 2030 року Україна має забезпечити скорочення викидів парникових газів на

40 %

від рівня 1990 року

Відповідно до зобов'язань, що взяла на себе Україна, підписавши Паризьку угоду, до 2030 року країна має забезпечити скорочення викидів парникових газів на 40 %, а до 2050 року — на 60 % від рівня 1990 року. За даними на 2015 рік, Україна вже перевиконала свої зобов'язання. Однак з огляду на те, що енергоемність на промислових підприємствах залишається дуже високою, із ростом промислового виробництва зростатимуть і обсяги викидів.

Тому перед країною стоїть завдання — стимулювати енергоефективність у промисловості, щоб послабити залежність росту ВВП у цьому секторі від збільшення обсягів використання викопного палива.

Інтенсивне застосування викопного палива у світі призводить до зменшення його запасів та подорожчання.

Деякі країни в різні часи почали вводити вуглецевий податок та інвестувати кошти в енергоефективні заходи. Таким чином штучно завищувалась вартість викопного палива для підприємств, що стимулювало їх до скорочення споживання. Додатково надавались можливості для компенсації вартості нових технологій та обладнання за рахунок коштів вуглецевого податку.

Крім запровадження податків і використання коштів на енергоефективність, є й інший інструмент зменшення викидів парникових газів — **запровадження системи торгівлі викидами (СТВ)**. Ці два інструменти можуть працювати одночасно на різних за розміром підприємствах.

Зазвичай, СТВ охоплює великі підприємства, оскільки функціонування цієї системи вимагає від учасників фінансової участі у функціонуванні систем моніторингу, звітності, верифікації. Середні та малі підприємства сплачують податок та мають змогу отримати знижки або гранти на запровадження енергоменеджменту та реалізації енергоефективних проектів.

Приклад

У Данії з 1996 року діє пакет «зеленого» податку: вуглецевий податок (CO_2) та податок на діоксид сірки (SO_2); можливість отримання податкової пільги, якщо підприємство укладе добровільну угоду з Енергетичним агентством Данії (3 DKK/т, при звичайному податку — 23 DKK/т); можливість отримання субсидії (30 % від суми інвестицій) на проекти з енергозбереження (з окупністю не більше 4 років), якщо підприємство вже уклало угоду з Енергетичним агентством Данії.

Обов'язковими умовами для підписання відповідної угоди є запровадження сертифікованих систем енергоменеджменту згідно зі стандартом ISO 50001 або ISO 14000; реалізація проектів з енергоефективності; постійне звітування підприємств до Данського енергетичного агентства про обсяги споживання енергії.

Результатом дії пакету «зеленого» податку є підписання 750 угод та скорочення енергоспоживання та викидів CO_2 на 10–15 %; стимулювання системи енергоменеджменту, яка працює безперервно та підвищує привабливість для інвесторів; проведення енергоефективних заходів на основі системи енергоменеджменту; забезпечення контролю витрат на енергію та постійне зниження енергоємності виробництва; отримання коштів на реалізацію проектів з енергоефективності; зменшення шкідливого впливу на довкілля й скорочення викидів діоксиду вуглецю.

Цей механізм стимулюватиме створення **ринку енергоаудиту та енергоменеджменту**

На сьогодні в Україні ще немає СТВ (створюється нормативно-правова база для її функціонування), а оподаткування вуглецевих викидів розглядають як одну із складових екологічного податку — для наповнення державного бюджету. Отже, наразі у нас відсутні фінансові стимули щодо скорочення викидів парникових газів.

Підвищення ставки податку без запровадження прозорого механізму використання коштів на енергоефективні заходи для промисловості не сприяє зменшенню викидів парникових газів. Підприємства продовжують занижувати показники викидів, щоб оптимізувати свої податки, замість того, щоб вкладати кошти у заходи, які зменшують споживання енергії й палива.

Держенергоефективності розробило механізм компенсації частини кредиту на проведення енергоефективних заходів підприємствами. Таку компенсацію зможе отримати підприємство, що веде беззбиткову діяльність, та проведе енергоаудит чи запровадить енергоменеджмент. Це потрібно для того, щоб визначити найдоцільніші для підприємства заходи та оцінити зменшення обсягів споживання енергії і викидів парникових газів.

Для різних за розміром підприємств установлюватиметься такий відсоток відшкодування: для малих — 50 %, середніх — 40 %, великих — 30 %, та граничні суми відшкодування, відповідно — для малих — 1 млн грн, середніх — 2,5 млн грн, великих — 5 млн грн.

Такий підхід є прозорим і саморегульованим; він не потребує втручання державних органів на етапі прийняття рішення про надання кредиту й вибору заходів, що дасть змогу ефективно витрачати державні кошти для досягнення мети Паризької угоди — зменшення викидів парникових газів. ■

Реклама

ECOBUSINESS
Екологія підприємства

<https://www.facebook.com/ekolog.ua>

Актуальне роз'яснення

Податок на викиди двоокису вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення: особливості та прогалини

Акцент:

законодавець виключає зі статусу платника податку за викиди двоокису вуглецю суб'єктів, які здійснюють такі викиди від стаціонарних джерел забруднення в обсязі не більше 500 т на рік

Наприкінці жовтня 2018 року Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» (далі — Закон 2628-VIII).

Нормативний акт спрямовано на забезпечення у 2019 році збалансованості бюджетних надходжень і виконання зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншого.

Слід зазначити, що на стадії проекту, його редакцію неодноразово змінювали. Зокрема, запропонували збільшити ставки податку на викиди двоокису вуглецю, за винятком платників податку, які здійснюють викиди двоокису вуглецю в обсязі не більше 500 т на рік та експлуатують стаціонарні джерела забруднення потужністю до 100 кВт включно.

У кінцевому підсумку маємо редакцію закону, яка передбачає збільшення ставки податку на викиди двоокису вуглецю в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення з певними особливостями.

ЗУ 2628-VIII

1. Насамперед, Законом 2628-VIII у пункті 243.4 статті 243 цифри та слова «0,41 гривні» замінити на цифри та слова «10,00 гривень». Тобто збільшено ставку податку.

Ст. 240.1,
240.1.1 ПКУ

2. Відповідно до статей 240.1, 240.1.1. Податкового кодексу України (далі — ПКУ), платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, за винятком тих, хто виконує агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення.

ЗУ 2628-VIII

Закон 2628-VIII доповнив статтю 240 ПКУ пунктом 240.7. такого змісту: «Не є платниками податку за викиди двоокису вуглецю суб'єкти, зазначені у пункті 240.1 цієї статті, які здійснюють такі викиди в обсязі не більше 500 т на рік.

Якщо річний обсяг викидів двоокису вуглецю перевищує 500 т на рік, суб'єкти зобов'язані зареєструватися платниками податку у податковому (звітному) періоді, в якому відбулося таке перевищення. Ці платники зобов'язані скласти та подати податкову звітність, нарахувати та сплатити податок за податковий (звітний) період, у якому відбулося таке перевищення, у порядку, передбаченому цим Кодексом».

Тобто законодавець передбачає і **виключення зі статусу платника податку** за викиди двоокису вуглецю суб'єктів, які здійснюють такі викиди від стаціонарних джерел забруднення в обсязі не більше 500 т на рік.

3. Статтею 242, 242.1.1 ПКУ визначено об'єкт та базу оподаткування екологічного податку, якими є обсяги та види забруднюючих речовин, що викидають в атмосферне повітря стаціонарні джерела.

Закон 2628-VIII доповнив статтю 242 ПКУ пунктом 242.4 такого змісту: «242.4. База оподаткування податком за викиди двоокису вуглецю за результатами податкового (звітного) року зменшується на обсяг таких викидів у розмірі 500 тонн на рік».

Нагадаємо, що, відповідно до статті 23 ПКУ, **базою оподаткування визнають конкретні вартісні, фізичні або інші характеристики певного об'єкта оподаткування.**

ДОВІДКА!

База оподаткування — це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовують податкову ставку й який використовують для визначення розміру податкового зобов'язання.

Отже, узгоджуючи положення пункту 240.7 статті 240 ПКУ, законодавець виключає зі статусу платника податку за викиди двоокису вуглецю суб'єктів, які здійснюють такі викиди від стаціонарних джерел забруднення в обсязі **не більше 500 т на рік** та передбачає як базу оподаткування решту обсягу викидів двоокису вуглецю.

Наприклад

- якщо суб'єкт господарювання здійснює викиди двоокису вуглецю в обсязі 345 т на рік, такий суб'єкт не є платником податку;
- якщо суб'єкт господарювання здійснює викиди двоокису вуглецю в обсязі 1345 т на рік, базою оподаткування є $1345 \text{ т} - 500 \text{ т} = 845 \text{ т}$.

Платники податку складають податкові декларації і подають їх протягом

40

календарних днів

Статтею 249 ПКУ визначено порядок сплати екологічного податку. **Суми податку обчислюють за податковий (звітний) квартал платники податку.**

Суми податку, який справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення (Пвс), обчислюють платники податку самостійно **щокварталу, зважаючи на фактичні обсяги викидів.**

Згідно зі статтею 250 ПКУ, базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу. Платники податку складають податкові декларації за формою, установлену у порядку, передбаченому статтею 46 ПКУ, подають їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до контролюючих органів та сплачують податок упродовж 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації: за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення — за місцем розміщення стаціонарних джерел.

З огляду на те, що звітним періодом є календарний квартал, а базою оподаткування — фактичний обсяг викидів, постають такі запитання:

- Яким чином суб'єкт господарювання може визначити, чи є він платником податку за звітний квартал, з урахуванням обмежень, передбачених пунктом 240.7 статті 240 ПКУ щодо здійснення викидів в обсязі не більше 500 т на рік?
- Якою буде база оподаткування за викиди двоокису вуглецю за результатами податкового (звітного) кварталу та як можна її зменшити на обсяг таких викидів у розмірі 500 т на рік?

При зазначенні різних звітних періодів (кварталу та року) оцінка механізму виключення як платника податку за викиди двоокису вуглецю суб'єктів, які здійснюють такі викиди в обсязі не більше 500 т на рік, заслуговує на критику.

У цьому разі вважаємо за потрібне скористатись інструментом податкової консультації. Стаття 52.1 ПКУ передбачає, що за зверненням платників податків контролюючі органи надають їм безоплатно індивідуальні податкові консультації з питань практичного застосування окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, протягом 25-ти календарних днів, що настають за днем отримання такого звернення цим контролюючим органом.

Звернення платників податків на отримання індивідуальної податкової консультації в письмовій формі має містити:

- найменування — для юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові — для фізичної особи, податкову адресу, а також номер засобу зв'язку та адресу електронної пошти, якщо такі є;
- код згідно з ЄДРПОУ (для юридичних осіб) або реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) або серію та номер паспорту (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу та мають відмітку у паспорті);
- роз'яснення у чому полягає практична необхідність отримання податкової консультації;
- підпис платника податків;
- дату підписання звернення.

ДОВІДКА!

Індивідуальну податкову консультацію може отримати **тільки платник податків**, якому надано таку консультацію.

Індивідуальну податкову консультацію, надану в письмовій формі, реєструють в єдиній базі індивідуальних податкових консультацій та розміщують на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику, без зазначення найменування (прізвища, ім'я, по батькові) платника податків, коду згідно з ЄДРПОУ (реєстраційного номера облікової картки) та його податкової адреси.

Доступ до цих даних єдиної бази та офіційного веб-сайту є безплатним та вільним. Порядок ведення та форму єдиної бази індивідуальних податкових консультацій визначає центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

ВАЖЛИВО ПАМ'ЯТАТИ, що індивідуальна податкова консультація є інструментом захисту платника податку. Оскільки, згідно зі статтею 53.1, його не можна притягнути до відповідальності, зокрема фінансової (штрафні санкції та/або пеня), (податкового агента та/або його посадову особу), який діяв відповідно до індивідуальної податкової консультації, наданої йому у письмовій формі, а також узагальнюючої податкової консультації за діяння, що містить ознаки податкового правопорушення, зокрема на підставі того, що у подальшому таку податкову консультацію було змінено або скасовано. ■

Екологічний податок—2019 в Україні:

«гарячі» зміни як крок до європейської моделі розвитку чи елемент посилення тиску на бізнес?

Актуальні зміни—2019

Нагадаємо, що 8 листопада 2018 року Верховна Рада України прийняла за основу законопроект № 9260 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів». Цей законопроект входив у так званий бюджетний пакет. Його підтримка була необхідна для прийняття державного бюджету на 2019 рік, який 23 листопада ухвалила Верховна Рада.

Закон, зокрема, передбачає: з метою стимулювання підприємств-забруднювачів до зменшення забруднення навколишнього природного середовища, а також наближення до ставок за викиди парникових газів у країнах ЄС **підвищити з 1 січня 2019 року ставку екологічного податку за викиди двоокису вуглецю (CO₂) стаціонарними джерелами з 0,41 грн/т до 10 грн/т.**

Уже із січня екологічний податок в Україні зросте в 25 разів.

Та чи вирішить збільшення ставок екоподатку екологічні проблеми за існуючої моделі розподілу коштів? Відповідь на це запитання дадуть експерти.

«Надходження від екоподатку витрачаються непрозоро та не-ефективно», — визнає Міністр екології та природних ресурсів Остап Семерак. — Плату з підприємств, що забруднюють довкілля, стягують з 2011 року, але при цьому більшість екологічних проблем досі залишаються невирішеними».

З 1 січня 2019 року ставку екологічного податку за викиди CO₂ стаціонарними джерелами підвищать до

10
грн/т

Про призначення екоподатку

У розвинутих країнах світу введення екологічного податку зумовлене потребою часткової компенсації негативного впливу на довкілля небезпечних факторів, що виникають у процесі діяльності суб'єктів господарювання. У зв'язку з тим, що такий вплив є об'єктивно неминучим, передбачено економічне стимулювання суб'єктів господарювання до скорочення забруднення навколишнього середовища.

Упровадження в 1992 році збору за забруднення в Україні обґрунтовалося необхідністю акумулювати кошти для заміщення використаних природних ресурсів. Але відрахування до спеціальних фондів охорони довкілля почали здійснювати лише з 2006 року.

Про ситуацію, що склалася в Україні

Попри суттєві надходження екологічного податку у 2017 році, показники забруднення навколишнього природного середовища лишаються стабільно високими, а дослідження стану довкілля свідчать про існування перманентної екологічної кризи. Однак тенденція останніх років продемонструвала **неефективність використання державою надходжень від екологічного податку.**

В умовах економічної кризи в Україні **більшість підприємств не мають змоги самостійно реалізовувати заходи** щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони довкілля, здійснювати перехід

на маловідходні, ресурсо- й енергозберігаючі технології та **потребують підтримки з боку держави у вигляді встановлення податкових пільг** зі сплати екологічного податку. Кошти, отримані в результаті пільгових умов сплати податку, підприємства могли б спрямувати на природоохоронні заходи, зокрема, на виконання Україною міжнародних екологічних зобов'язань.

Про еволюцію екоподатку впродовж останніх 5 років

Пам'ятаймо, що до прийняття ПКУ у 2011 році екологічні податки в Україні називалися зборами за забруднення навколишнього природного середовища.

ПКУ було передбачено поетапне зростання ставок екологічного податку (за винятком ставок екологічного податку за утворення радіоактивних відходів) (п. 2 підр. 5 розд. XX ПКУ) — за податковими зобов'язаннями, які виникли з:

- 1 січня 2011 року до 31 грудня 2012 року ставки податку становили 50 % від ставок, передбачених ПКУ;
- з 1 січня 2013 року до 31 грудня 2013 року — 75 % від ставок, передбачених ПКУ;
- з 1 січня 2014 року — 100 % від ставок, передбачених ПКУ.

Зростання ставок по деяким забруднюючим речовинам (див. таблицю).

Таблиця

Назва забруднюючої речовини	Ставка податку на перехідний період, грн/т		Ставка податку з 01.01.2014, грн/т	Ставка податку з 01.01.2018, грн/т
	50 % основної ставки (з 01.01.2011 по 31.12.2012)	75 % основної ставки (з 01.01.2013 по 31.12.2013)		
Азоту оксиди; ангідрид сірчистий	664,84	997,25	1329,67	2451,84
Вуглецю окис; тверді речовини	25,05	37,57	50,09	92,37

Згідно з БКУ передбачалося, що у 2013 році 33 з 53 %, а з **2014 року — 50 з 65 % коштів**, які надходять до спеціального фонду державного бюджету, підуть на **фінансове забезпечення виключно цільових проектів екологічної модернізації підприємств** у межах сум сплаченого ними екологічного податку в порядку, установленому Кабінетом Міністрів України (далі — КМУ). Проте жодному підприємству України не вдалося скориста-

тися цією нормою через тривалу розробку підзаконних актів, її згодом взагалі було скасовано.

Надалі механізм розподілу коштів сплаченого екологічного податку було суттєво змінено (див. *рисунок*).

Рисунок

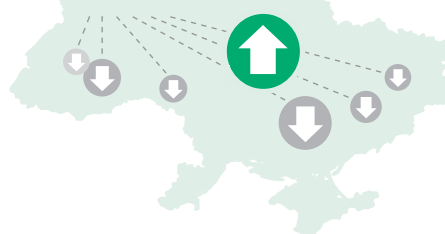
Розподіл екоподатку в бюджети різних рівнів

Рік	Держбюджет, %	Обласний бюджет, %	Міський бюджет, %
2011	30	20	50
2012	30	20	50
2013	53, з них 33 — на екопроекти	13,5	33,5
2014	65, з них 50 — на екопроекти	10	25
2015	20	55	25
2016	20	55	25
2017	20	55	25
2018	45	30	25

Місцевий бюджет Держбюджет

2017 — 80 % 2017 — 20 %

2018 — 55 % 2018 — 45 %

Стаття 47 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року № 1264-XII передбачає використання коштів місцевих і Державного фондів охорони довкілля тільки для фінансового забезпечення здійснення природоохоронних заходів.

на 2013–2014 роки

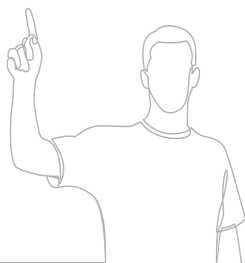
Згідно з БКУ передбачалося, що у 2013 році 33 з 53 %, а з 2014-го — 50 з 65 % коштів, що надходять до спеціального фонду державного бюджету, спрямовуватимуться на **фінансове забезпечення виключно цільових проектів екологічної модернізації підприємств** у межах сум сплаченого ними екологічного податку в порядку, установленому КМУ

на 2014 рік

Відповідно до ЗУ від 16 січня 2014 року № 719-VII, із врахуванням змін, унесених Законами від 27 березня 2014 року № 1165-VII та від 31 липня 2014 року № 1622-VII, цей законодавчий **механізм було призупинено на невизначений термін**

на 2015–2017 роки

У 2015 році ЗУ № 918-VIII унесені **зміни до БКУ щодо цільового спрямування екологічного податку, а в 2017 році до ЗУ № 918-VIII щодо перерозподілу коштів із зарахуванням до держбюджету 45 % надходжень, до спецфонду місцевих бюджетів — 55 %, із них до обласних бюджетів — 30 %, сільських, місцевих — 25 %**

45 %зібраного податку
надходить до дер-
жавного бюджету

Як бачимо, 55 % зібраного податку спрямовують до місцевих бюджетів, а 45 % — до державного бюджету. Так, **з 2014 року надходження від екологічного податку не зараховують до спецфонду державного бюджету**, і як наслідок, не використовують для покращення стану навколишнього природного середовища. Вони «розчиняються» в загальному обсязі надходжень від інших податків і зборів. Отже, надходження від екологічного податку йдуть на інші потреби та не використовуються державою за цільовим призначенням.

Згідно із Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо цільового спрямування екологічного податку» від 24 грудня 2015 року № 918-VIII, до спеціального фонду місцевих бюджетів має надходити 55 % екологічного податку, з яких 25 % — кошти міського бюджету, 30 % — обласного бюджету.

Тож з усіх зовнішніх джерел фінансування екологічних проектів найреалістичнішим джерелом є місцеві екологічні фонди.

Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів можна використовувати тільки для фінансового забезпечення реалізації природоохоронних заходів.

Однак не секрет, що далеко не всі українські міста ефективно використовують екологічні гроші. Відомі непоодинокі випадки нецільового використання коштів, що надійшли від збору екологічного податку.

За інформацією ІАП «ГМК-Центр» області з найбільш високою концентрацією промисловості, які викидають в атмосферу великі обсяги CO₂, витрачали на природоохоронні заходи у 2017 році мізерні суми. Наприклад, **Запорізька область** витратила **0 %** від зібраного екоподатку, **Луганська — 0,3 %, Донецька — 1,1 %**.

І навпаки, регіони з порівняно благополучною екологічною ситуацією витрачали за цільовим призначенням до 80 % отриманих від екоподатку коштів: **Тернопільська область — 70,2 %, Чернівецька — 58,3 %**.

В європейських країнах, на відміну від України, екоподаток використовують ефективно. Там дійсно впроваджують технології, що знижують шкідливий вплив на довкілля. Те, що є питання щодо ефективності використання місцевих грошей, визнає й профільне міністерство. Часто ці гроші просто «лежать мертвим вантажем» на рахунках місцевих бюджетів.

І поки що проекти з охорони навколишнього природного середовища фінансують виключно за кошти бізнесу. Ця проблема є надзвичайно гострою для більшості промислових підприємств України, адже наразі **практично повністю відсутній державний механізм фінансування природоохоронних заходів!** Тобто всупереч вимогам Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» **на цей час в Україні екологічний податок має виключно фіскальну спрямованість** та не використовується державою як економічний захід із забезпечення охоро-

ни навколишнього природного середовища. Крім того, чинна редакція ПКУ **не передбачає надання пільг при оподаткуванні підприємств у разі реалізації ними капіталоємних заходів щодо охорони навколишнього середовища**. Водночас, зарубіжні країни використовують екологічні податки з метою стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності у сфері екології та запровадження новітніх технологій у виробництво для запобігання негативному впливу на довкілля.

**Як можна вирішити екологічні проблеми
роз'яснять експерти-практики**

Актуальний коментар

Тамара Буренко, заступник директора Департаменту стратегічного розвитку Держенергоефективності

Підвищення ставки податку без запровадження прозорого механізму використання коштів на енергоефективні заходи для промисловості не сприяє зменшенню викидів парникових газів. Підприємства продовжують занижувати показники викидів, щоб оптимізувати свої податки, замість того, щоб вкладати кошти у заходи, які зменшать споживання енергії та палива.

Держенергоефективності було розроблено механізм компенсації частини кредиту на проведення підприємствами енергоефективних заходів. Таку компенсацію зможе отримати підприємство, що веде беззбиткову діяльність, та яке проведе енергоаудит чи запровадить енергоменеджмент. Це потрібно для того, щоб визначити найдоцільніші для підприємства заходи щодо зменшення обсягів споживання енергії та викидів парникових газів.

Для різних за розміром підприємств встановлюватиметься відповідний відсоток відшкодування: для малих — 50 %, середніх — 40 %, великих — 30 %, та граничні суми відшкодування: для малих — 1 млн грн; середніх — 2,5 млн грн; великих — 5 млн грн. Тобто рішення є!

Такий підхід є прозорим і саморегульованим. Він не потребує втручання державних органів на етапі прийняття рішення про надання кредиту й вибору заходів, і дасть змогу ефективно витратити державні кошти для досягнення мети Паризької угоди — зменшення викидів парникових газів. Більше про це розповімо у спецматеріалі «Енергоефективність у промисловості: додатковий тягар чи інструмент модернізації і зменшення викидів парникових газів?» на сторінці 14.

Актуальний коментар

Ірина Вербіцька, керівник напрямку «Екологія» енергетичної компанії ДТЕК

Використання надходжень від екологічного податку з метою стимулювання охорони навколишнього природного середовища мало би бути важливою складовою політики держави із забезпечення наближення законодавства України до політики ЄС, зокрема, у контексті Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Тому підняття ставки екологічного податку на викиди вуглецю було би логічним за умови **поновлення в БКУ норми щодо повернення частки сплаченого підприємствами екологічного податку на фінансове забезпечення виключно цільових проектів екологічної модернізації таких платників податку**. Це посприяло б покращенню екологічної ситуації на території України.

Яку проблему маємо зараз? Збільшені ставки податків при незмінній системі розподілу надходжень жодним чином не змінять на краще екологічну ситуацію. До вирішення цього питання треба підійти комплексно. Лише узгоджені дії органів влади зможуть зробити екоподаток дієвим механізмом модернізації бізнесу. Зокрема, Держенергоефективності розглядало різні варіанти підвищення ставки податку за викиди двоокису вуглецю (CO₂) стаціонарними джерелами протягом 2017–2018 років, які передбачали спрямування коштів на впровадження проектів енергоефективності. Паралельно варіанти реформування системи екологічного оподаткування розглядає Мінприроди. Проте дії Мінфіну, Мінприроди та Держенергоефективності між собою не узгоджені. Адже у кожного з них свої цілі — наповнення бюджету країни, підвищення ефективності і енергоспоживання та вирішення екологічних проблем.

Підприємства енергетичної сфери, металургійні тощо зараз перебувають в ситуації, коли для виконання всіх взятих Україною зобов'язань необхідні мільярдні інвестиції. Тож питання довілля дуже тісно пов'язано з питаннями економіки.

Як приклад — близько 1,5 млрд грн. сплачено підприємствами ДТЕК до держбюджету у 2017 році у вигляді екоподатку (близько 32 % від загальної суми по Україні) і майже таку ж суму витрачено на модернізацію виробництва.

Якщо екоподаток не спрямовують на природоохоронні заходи, то ці витрати підприємства закладають у собівартість продукції.

Отже, якщо закласти витрати на встановлення очисних споруд, сірко-, азотоочищення в собівартість електроенергії ТЕС (наприклад), то «чиста» енергія стане надкоштовною. **Щоб вирішити проблему:** усі кошти від сплати екоподатку мають надходити до спецфонду та мати цільове призначення (природоохоронні заходи); екологічний податок потрібно підвищувати — це закономірно, але виключно при гарантуванні повернення частини коштів, як це було передбачено у 2014 році, підприємствам на проекти екомодернізації.

Актуальний коментар

Владислав Антипов,
генеральний директор компанії ЦЕРН

Щоб вирішити екологічні проблеми, потрібно зрозуміти причини їх виникнення. Відомий принцип «Забруднювач платить!» справляє тільки фінансовий вплив на промислові підприємства, але не має стимулюючого ефекту.

Спробуємо розібратися, куди надходять кошти від сплати екологічного податку. Щорічно їх збирають близько 5 млрд грн, а потім розподіляють таким чином:

- 45 % коштів спрямовують до загального фонду бюджету, де їх використовують для «латання дірок», а не для вирішення екологічних проблем;
- 55 % — до спеціальних екологічних фондів місцевих бюджетів, але навіть цю їх частину використовують у кращому разі для висадження дерев або вивезення сміття, а в гіршому — вони просто лежать на депозитних рахунках місцевої влади.

Тобто ці гроші витрачають **не на усунення причин** виникнення екологічних проблем, а **на боротьбу з їх наслідками**. Тому наскільки б Уряд не підвищував податки, на рівні забруднення це жодним чином не позначиться.

Зменшити негативний вплив на довкілля можуть лише об'єкти, які цей вплив справляють — великі промислові підприємства. А спосіб його зменшення є тільки один — екологічна модернізація. Тож **необхідно не просто невпинно збільшувати екологічний податок, а й стимулювати підприємства інвестувати в екологічні заходи. На зміну фінансового принципу «Забруднювач платить!» має прийти стимулюючий принцип «Забруднювач інвестує!»**.

Щоб реалізувати такий підхід, необхідно дати змогу промисловим підприємствам зменшувати платежі по екологічному податку на суму зроблених екологічних інвестицій. Певна річ, надходження до бюджету скорочуватимуться. АЛЕ! Одночасно скорочуватимуться й видатки бюджету на боротьбу з наслідками промислових забруднень, оскільки усуватимуться їх причини. А найголовніше — проведення екологічної модернізації автоматично запускає всі економічні процеси, тому що потрібно спроектувати природоохоронне обладнання для модернізації (робота для інженерів), налагодити його виробництво (робота для машинобудівників), побудувати споруди та змонтувати агрегати (робота для будівельників) і підтримувати необхідні режими експлуатації (робота для промисловців).

Такий підхід не є нашим винаходом. Аналогічні механізми діяли й діють у багатьох європейських країнах, де впроваджують екологічну модернізацію. Навіть у наших найближчих сусідів, Республіці Білорусь, законодавство передбачає зменшення екологічного податку на суму екологічних витрат.

Закінчення коментаря

Такий підхід підтримуємо не тільки ми, екологічні експерти, а й економісти, тому що масштабна екологічна модернізація автоматично дає стійкий приріст ВВП не менше 1 %. Ми багато говоримо про сталий розвиток, як про одночасне покращення економічного та екологічного стану в країні. Тож перейдемо до справи! Запропонований нами принцип «Забруднювач інвестує!» і є ефективним рішенням у рамках концепції сталого розвитку.

Про те, що гальмує нині використання екофондів? Які є можливі рішення цієї проблеми для України? Про кращий досвід ефективного використання екологічного податку в європейських країнах читайте в наступних випусках. ■

Від редакції.

Запрошуємо екологів та керівників найбільших підприємств долучитися до:

- Учасі у розробці на законодавчому рівні порядку обов'язкового направлення частини сплаченого екологічного податку на фінансове забезпечення цільових проектів екологічної модернізації підприємств-платників екоподатку.
- Підготовки пропозицій щодо внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України стосовно використання сплаченого екоподатку на проекти екологічної модернізації.

Реклама

ЕКСКЛЮЗИВНИЙ ВИПУСК
про стейкхолдерів зелених змін в Україні —
ЕКОлідери України—2018

З питань замовлення випуску: 0 (800) 219 977 (дзвінки безкоштовні)
З питань розміщення інформації про ЕКОлідерів у спецвиданні:
(044) 507 2227; eco-magazine@ukr.net (редакція журналу)

Броварський алюмінієвий завод (BRAZ): про замкнений цикл виробництва без відходів

Від редакції.

У фіналі проекту «ЕКОтрансформація-2018» до числа переможців долучилося підприємство Броварський алюмінієвий завод (торгова марка — BRAZ) — єдине підприємство в Україні, яке має блок очисних споруд з окремим шламонакопичувачем, побудованим відповідно до норм Європейського Союзу

Про підприємство

Броварський алюмінієвий завод — сучасне українське інноваційне підприємство замкнутого циклу із виготовлення виробів з алюмінію, яке входить до складу компанії ALUMETA Group. Завдяки постійному розвитку, використанню сучасного високотехнологічного обладнання та інноваційних рішень сьогодні це відома, потужна компанія, яка постачає свою продукцію у більш як 30 країн світу.

№ 1 із виробництва алюмінієвих виробів

№ 1 з експорту алюмінію

Замкнений цикл виробництва

Безперервне виробництво

Щорічна виробнича
потужність —

22
ТИС. Т

BRAZ виробляє величезний асортимент продукції з алюмінію:

- електротехнічні профілі;
- профілі для декоративних робіт;
- профілі для світлопрозорих конструкцій;
- профілі для натяжної стелі;
- спеціалізовані профілі;
- меблевi труби та багато ін.

Завод із виготовлення алюмінієвого профілю було засновано 1979 року.

Плани стати єдиним в Україні підприємством, яке б експортувало продукцію до країн Балтії, Європи та СНД, на жаль, не здійснилися. У 1990–2000 роках завод опинився в глибокій кризі. Підприємство, яким у ХХІ столітті управляли за старими, радянськими методами, абсолютно не відповідало вимогам часу, а його матеріальну базу не оновлювали десятиліттями. Тому продукція заводу була нерентабельною; про нові ринки не могло бути й мови. Розруха у виробничих цехах, величезні борги із зарплат працівникам, і, урешті-решт, банкрутство підприємства, стали головними ознаками того періоду. По суті, завод повільно помирав, а для виходу з кризи потрібні були сучасні, ефективні рішення, що відповідали б викликам часу.

Сергій Шапран, власник BRAZ

Принципово новий етап у розвитку підприємства почався у травні 2011 року. Завод стає частиною групи компаній ALUMETA, на базі якого й створили ТОВ «Броварський алюмінієвий завод».

Зміни торкнулися не тільки назви. Були зроблені кардинальні антикризові кроки до осучаснення підприємства, яке б виробляло продукцію за світовими стандартами. Для досягнення цієї мети до роботи на заводі залучили виключно професіоналів у своїй галузі.

Склад топ-менеджменту дібрали з європейських фахівців, які, як ніхто, знають специфіку й стандарти західного ринку.

Інвестиції в нове обладнання дали змогу досягти ідеальної якості продукції, яку визнали всі європейські країни. Після модернізації виробництва групою компаній ALUMETA, завдяки успішному менеджменту, асортимент продукції постійно збільшується й становить уже понад 12 тис. найменувань алюмінієвого профілю різної конфігурації.

13 тис.

видів алюмінієвих
виробів

Зараз завод працює цілодобово й успішно експортує свою продукцію не тільки до Європи, а й до країн Близького Сходу.

Перевагами підприємства є постійний розвиток і впровадження новітніх технологій, наявність висококваліфікованих фахівців із міжнародним досвідом та використання сучасного обладнання.

Щорічно BRAZ виробляє понад 4 тис. т конструкційних елементів для альтернативних джерел енергії — сонячних батарей. Оскільки майбутнє саме за «зеленими» технологіями, такі проекти працівники заводу втілюють у життя із неабияким задоволенням. Підприємство неодноразово ставало переможцем тендерів на участь у масштабних міжнародних проектах у цій галузі.

Алюмінієва продукція проходить постійний контроль і відповідає всім українським та міжнародним стандартам якості й безпеки. Вона є сертифікованою ISO — ISO 9001: 2009, ISO 9001: 2008, ISO 9001: 2015 (діє до 2019 року), PE — Регламент 305/2011/EU, DIN) і відповідає усім вимогам REACH RoHs.

Щорічно на Броварському алюмінієвому заводі виробляють 22 тис. т алюмінію, значну частину якого — **методом вторинного переплавлення алюмінієвого брухту**.

Переробляючи вторинний алюміній, підприємство дає цьому цінному ресурсу нове життя, хоча така практика на інших українських алюмінієвих підприємствах повністю відсутня.

Надалі, після переплавки алюмінію, виділяється шлак, технологію перероблення якого було впроваджено на виробництві для збереження не тільки довілля, а й для економії матеріалу.

За допомогою роторних печей та шредера завод успішно переробляє такі відходи виробництва, як: лом, стружка, фольга, банки та ін. Чим значно з дешевлює процес виробництва продукції.

Алюмінієві відходи розміщують у шламонакопичувачах, де відстоюються шлами, що надійшли. При цьому вміст накопичувача розшаровується, і виникає можливість виділяти алюміній зі шлаків для подальшого його перероблення.

Броварський алюмінієвий завод — єдине підприємство в Україні, яке має блок очисних споруд з окремим шламонакопичувачем, побудованим відповідно до норм Європейського Союзу. Це дає змогу функціонувати йому як інноваційне підприємство. ■

«Зелене місто» як приклад «зеленої» країни

ДОВІДКА!

«Зелене місто» — це комунальне підприємство, підпорядковане Львівській міській раді, головною метою якого є створення сучасної системи поводження з відходами у Львові. Задля досягнення мети підприємство у співпраці з міжнародними партнерами та громадським сектором комплексно втілює проекти з:

- будівництва механіко-біологічного комплексу з перероблення ТПВ;
- комплексної рекультивації Львівського полігону твердих побутових відходів;
- розбудови муніципальної інфраструктури роздільного збирання ТПВ;
- упровадження комплексної інформаційно-просвітницької кампанії.

Будівництво механіко-біологічного комплексу з перероблення ТПВ

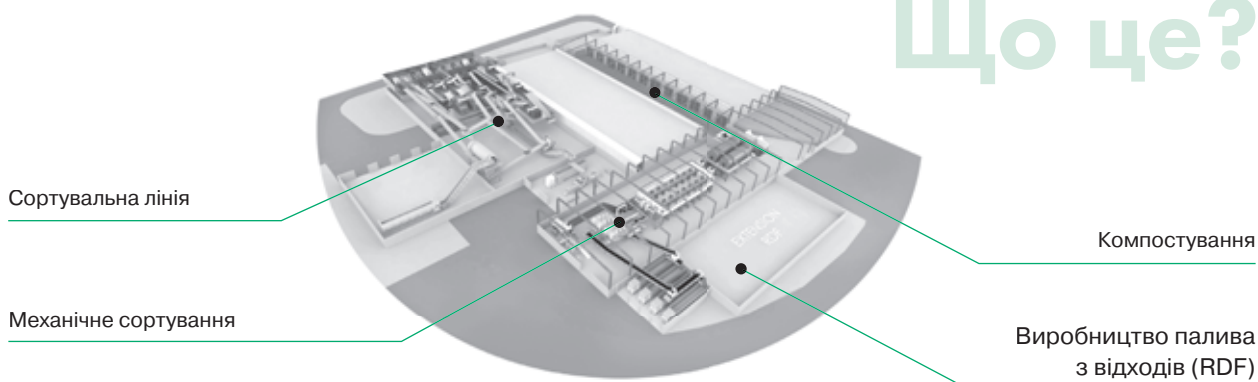
Для зменшення обсягів залишкового сміття, яке так чи інакше підлягає утилізації шляхом захоронення, у Львові планують побудувати комплекс механіко-біологічного перероблення ТПВ. Механічне перероблення — це процес відсортовування відходів за допомогою спеціального автоматизованого обладнання, або вручну. Цей етап потрібний для того, щоб відділити вторинну сировину від органіки та інших відходів. Органічні відходи в кінцевому підсумку потрапляють на біологічне перероблення, тобто ком-

постуються. Механіко-біологічне перероблення дасть змогу якісно відділяти компоненти, які можна направити на вторинне перероблення, а також зменшити обсяги відходів, які потрапляють на полігони.

Рис. 1

Комплекс механіко-біологічного перероблення відходів

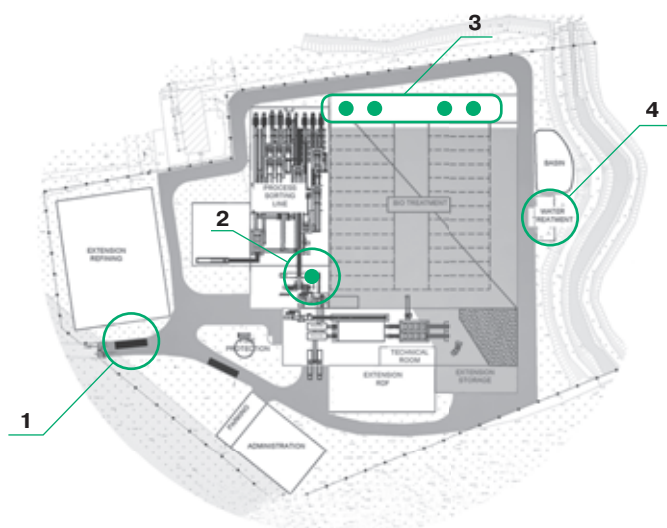
Новий завод розрахований на потужність, яка забезпечить потреби міста, а саме: 240 тис. тонн відходів на рік. Обсяги залишкових відходів для цього комплексу становитимуть не більше 30 %.

Проте це будуть уже перероблені й спресовані відходи, а не змішані, як це є на сьогодні.

Рис. 2

Чисто. Без запахів. Безпечно для довкілля.

- ## Як?
- 1 — очищення коліс машин, які возять відходи
 - 2 — фільтр очищення повітря від пилу та дрібних домішок (механічна зона оброблення)
 - 3 — нейтралізація запаху (4 фільтри очищення повітря в зоні біологічного оброблення відходів)
 - 4 — очищення води
 - система моніторингу якості повітря в точках його викидів (№ 2 та № 3), а також у зоні приймання відходів і в зоні біологічного оброблення (позначено червоним кольором)
 - система збирання та рециркуляції рідин, які утворюються під час технологічного процесу (на території всього комплексу)
 - система очищення дощової води (на території всього комплексу)

Комплекс відповідатиме вимогам Національної стратегії поводження з відходами до 2030 року, а також вимогам Закону України «Про відходи» від 05 березня 1998 р. № 187/98-ВР щодо заборони захоронення неперероблених побутових відходів.

Натепер розроблено ґрунтовне дослідження французькою компанією Egis щодо Стратегії поводження з твердими побутовими відходами для Львова, розробляють проектну документацію по комплексу, розпочато процес проведення міжнародного тендеру та проведено стадію прекваліфікації. Тендерну документацію подало 12 компаній з 11 країн світу: Німеччини, Польщі, Китаю, Франції, Греції, Австрії, Ізраїлю, Італії, Нідерландів, Словенії та Угорщини. Також проводиться процедура екологічної оцінки впливу на довкілля, яка на сьогодні перебуває на стадії підготовки до громадських обговорень щодо звіту з оцінки впливу на довкілля.

Надалі планується завершити розроблення проекту, пройти експертизу й отримати висновок оцінки впливу на довкілля від Міністерства екології та природних ресурсів, завершити проведення міжнародного тендеру та розпочати будівництво комплексу.

Комплексна рекультивація Львівського полігону твердих побутових відходів

Вадим Ноздра,
директор ЛКП «Зелене місто»

Болючим питанням, яке асоціюється зі Львовом, є ситуація, що склалася з Грибовицьким сміттєзвалищем, тобто Львівським полігоном твердих побутових відходів. Довгостроковою метою щодо цього полігону є його рекультивація, мінімізація негативного впливу, очищення та зменшення утворення фільтрату, ізоляція тіла полігону захисним технологічним екраном, дегазація та біологічна рекультивація для забезпечення постійної стабільності.

ОСНОВНИМИ КРОКАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ Є:

- виположення схилів полігону;
- очищення накопичених озер фільтратів;
- облаштування захисного екрана, а також системи збирання дощових вод;
- створення мережі газозбірних свердловин;
- покращення візуального та ландшафтного вигляду полігону.

Рис. 3

План сміттєзвалища після рекультивації

На сьогодні розроблено проектну документацію з комплексної рекультивації сміттєзвалища, а також проводиться процедура екологічної оцінки впливу на довкілля, яка наразі перебуває на стадії підготовки до проведення громадських обговорень щодо звіту з оцінки впливу на довкілля.

Надалі планується пройти всі обов'язкові бюрократичні процедури, успішно провести рекультивацію полігону та організувати належний постопераційний період та нагляд за полігоном до повної рекультивації його території.

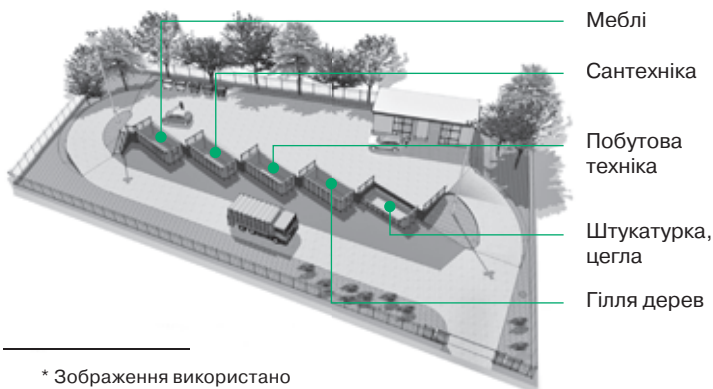
Розбудова міської інфраструктури роздільного збирання ТПВ

Муніципальна система поводження з відходами у Львові передбачає на початковому етапі розподілення відходів на три типи контейнерів: для вологого сміття, сухого (вторинна сировина) та скла. Надалі ця система коригуватиметься та, за можливості й потреби, розширюватиметься лінійка контейнерів для окремого відсортовування тієї чи тієї фракції відходів.

Рис. 4

Майданчик для збирання великогабаритних і будівельних відходів*

* Зображення використано як приклад і не є затвердженим проектом.

Для збирання електроніки, великогабаритного будівельного сміття в місті планують облаштувати спеціальні майданчики.

Цього року із серпня функціонує пілотний проект зі збирання великогабаритних відходів, за результатами якого буде визначено зацікавленість населення здавати такі відходи і розроблено рекомендації стосовно створення мережі подібних майданчиків.

Наразі відбувається підготовка до втілення в життя проекту зі збирання та компостування харчових і зелених відходів, який планується реалізувати на початку 2019 року.

Упровадження комплексної інформаційно-просвітницької кампанії

У впровадженні інформаційно-просвітницької кампанії ми беремо за основу діяльність громадського сектору, який має змістовні та напрацьовані протягом років методики. Ми співпрацюємо з передовими екологічними об'єднаннями міста, такими як «Чисте місто», «Zero Waste Lviv», «Еко-інкубатор», «Зелена коробка», «Екобібліотека», «За ЕКОрозвиток» тощо. Нашою головною метою є забезпечення громадськості інструментами для реалізації комплексного просвітництва, адже завдяки змінам у свідомості населення ми зможемо досягти максимальних результатів.

Уже запроваджено пілотний проект із компостування харчових відходів, що дає змогу докладно дослідити питання компостування органічних відходів, які продукують заклади харчування. За результатами цього проекту у першій половині наступного року будуть розроблені методичні рекомендації. Також постійно поширюється інформація серед школярів, мешканців міста та підприємців щодо необхідності сортування та раціонального поводження з відходами, завдяки проведенню майстер-класів, лекцій, воркшопів, тренінгів, екологічних вистав, відкритих дискусій і презентацій.

Микола Рябика,
менеджер зі зв'язків із громадськістю та медіа
ЛКП «Зелене місто»

Головною метою діяльності «Зеленого міста» є формування нової сучасної системи поводження з відходами у Львові, яка стане прикладом для інших міст України та базуватиметься на передовому європейському досвіді. У цьому нам допомагають консультанти, а також фахівці з ЄБРР та Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля (E5P).

Ми працюємо заради результату.
Ми робимо місто «зеленим» задля «зеленої» країни! ■

Номінація: «Кращий проект у сфері
ревіталізації водних об'єктів»

Як успішно вирішити екологічні проблеми водойм Києва: кейс КП «Плесо»

Від редакції.

У цьому випуску ми представляємо учасника проекту–2018. У номінації «Кращий проект у сфері ревіталізації водних об'єктів» — КП «Плесо», що презентує обладнання та технології для «зеленої» модернізації комунального підприємства.

Олег Юсипенко,
виконуючий обов'язки генерального директора КП «Плесо»

Специфіка й унікальність підприємства

Кияни хочуть бачити своє місто сучасним, європейським, екологічно безпечним і комфортним для проживання. Важливою складовою екологічної безпеки та комфорту столиці є водні об'єкти. Тому вони мають бути доступними та екологічно безпечними. А ще їх потрібно зберегти для наступних поколінь. Комунальне підприємство «Плесо» й було створено саме

для провадження заходів щодо охорони, утримання та експлуатації внутрішніх водойм Києва та земель водного фонду, покращення їх рекреаційної спроможності та екологічного стану.

КП «Плесо» ініціювало створення унікального документа — «Водна стратегія міста Києва на 2018–2025 роки» (далі — Стратегія). Головна мета реалізації Стратегії — збереження та оздоровлення водних об'єктів Києва до 2025 року.

Робота, яку розпочали ще 2016 року, сьогодні вже — на завершальному етапі: написано перший та другий варіанти драфту Стратегії, підготовлено коротку й розгорнуту версію документа.

Щоб досягти максимальної відкритості у процесі написання Стратегії та узгодити ключові питання, КП «Плесо» ініціювало круглі столи з компетентними співробітниками наукових інститутів, які працювали у робочій групі, очолюваній начальником служби екологічного нагляду М. Я. Гінзулою, експертами Київської громадської платформи неурядових організацій під керівництвом О. Л. Коваленко. Крім цього, документ представляли широкому загалу на фестивалях Громадського бюджету Києва.

Про водну стратегію столиці

Найважливішими завданнями Стратегії є:

1. Поліпшення стану водних об'єктів міста, збереження їх для прийдешніх поколінь через впровадження таких ініціатив:

- заборона знищення (каналізування або осушення) природних та істотно змінених водних об'єктів міста, припинення забудови прибережних захисних смуг;
- скорочення забруднення водних ресурсів за рахунок поступового зменшення та повної ліквідації скидів неочищених стоків зі всіх (точкових, дифузних, пересувних) джерел забруднення: до 2025 року на 50 % порівняно з 2018 роком;
- забезпечення ефективного використання водних ресурсів міста;
- інвентаризація та паспортизація водних об'єктів столиці;
- створення сучасної інформаційної бази у сфері водного середовища;
- створення ефективної системи контролю якості водойм Києва.

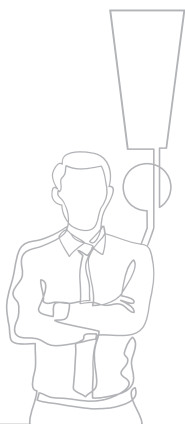
2. Упровадження інструментів інтегрованого управління водними ресурсами міста.

3. Створення сучасної системи моніторингу водних об'єктів та забезпечення доступу до інформації щодо якості води та санітарного стану водних об'єктів столиці.

4. Створення нових об'єктів публічного простору навколо водних об'єктів, залучення громадськості до розв'язання екологічних проблем у цій сфері.

5. Поліпшення водного партнерства та кооперації між усіма зацікавленими сторонами.

6. Удосконалення інституціональних засад та нормативно-правової бази у сфері використання та охорони водних об'єктів столиці. Співпраця в рамках створення концепції Стратегії — соціальне й адміністративне партнерство між інститутами громадянського суспільства, представниками органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств, бізнесу та науковими співробітниками задля збереження й відновлення столичних водойм.

Про загрози та складнощі

Принадібно слід зауважити, що у процесі реалізації проекту можливі такі загрози:

- недостатня активність щодо просування екологічних і соціальних проектів;
- невідповідність законодавчої та нормативної бази сучасним вимогам;
- відсутність системи управління дощовою каналізацією міста;
- відсутність чітких і прозорих механізмів фінансування витрат, спрямованих на поліпшення стану водних об'єктів;
- зростання забруднення водних об'єктів, погіршення якості води;
- ймовірність агресивних протестних акцій та кризових явищ, пов'язаних із будівельною діяльністю у прибережних зонах і забрудненням водних об'єктів.

Про перспективи

Загалом імплементація Стратегії у систему екологічної політики передбачає низку можливостей для киян та міста в цілому:

- 1.** Підвищення комфорту життя людей.
- 2.** Підвищення рівня задоволення оздоровчих і рекреаційних потреб населення.
- 3.** Посилення позицій Києва в міжнародних рейтингових оцінках.
- 4.** Реалізація міської екологічної політики.
- 5.** Кооперація громади, бізнесу та влади для гармонійного розвитку міста.
- 6.** Паспортизація водних об'єктів Києва.
- 7.** Упровадження інноваційних методів у сфері водоочищення.
- 8.** Створення нових рекреаційних зон.
- 9.** Створення сучасного міського простору навколо водних об'єктів.
- 10.** Посилення безпеки перебування на водних об'єктах.
- 11.** Підвищення туристичної привабливості міста.
- 12.** Підвищення екологічної культури.
- 13.** Упровадження сучасного моніторингу водних об'єктів.
- 14.** Інтегроване управління водними ресурсами та забезпечення водою необхідної кількості й якості водокористувачів столиці та мешканців країни нижче за течією Дніпра.

Про очікуваний результат

Реалізація Стратегії дасть змогу поліпшити стан інфраструктури, пов'язаної з водними ресурсами міста, збільшити туристичну привабливість Києва, покращити екологічний і санітарний стан земель водного фонду, підвищити комфорт та якість життя у столиці.

У 2018 році в рамках завдань Стратегії КП «Плесо» провело паспортизацію 18 водних об'єктів, що перебувають на балансовому обліку. Ще одним досягненням є поліпшення стану водойм із використанням сучасних методів очищення води, а саме: за допомогою турбо-ежекторного аератора, що запобігає зниженню вмісту кисню у водоймі, попереджуючи замор гідробіонтів. Робота триває...

Мар'яна Гінзула,
начальник служби екологічного нагляду на землях
водного фонду КП «Плесо»

Про досягнення: проект примусової аерації води

Для покращення екологічного стану водойм Києва вперше КП «Плесо» застосувало **аерацію як один із ефективних методів покращення екологічного стану води.**

З цією метою обрали модельну водойму — озеро Тельбін. Такий вибір пояснюється відносно невеликими розмірами озера: площа водного дзеркала — 124 тис. м², довжина — 800 м, максимальна ширина — 160 м, мінімальна — 100 м, глибина — близько 12 м. В озері Тельбін, як і в більшості водойм міста, упродовж року спостерігається дефіцит розчиненого кисню у придонному шарі води. Збагачення її розчиненим киснем біля дна відбувається лише навесні та восени під час гомотермії. Улітку можливо навіть формування анаеробних зон із появою сірководню біля дна, що погіршує екологічний стан водного об'єкту. Водночас, тривалий дефіцит розчиненого кисню інтенсифікує надходження, передусім, сполук неорганічного азоту та фосфору з донних відкладів до водної товщі.

Це призводить до вторинного забруднення водного середовища. У свою чергу, надмірний вміст зазначених сполук викликає «цвітіння» води, що унеможливує застосування водного об'єкту для рекреації. Отже, **озеро Тельбін можна використати як модельний об'єкт** для перевірки ефективності

Аератор

Після введення в експлуатацію аераційних установок глибина температурного стрибка знизилась до

5,5 м

Установка аератора

аерації задля покращення екологічного стану урбанізованих водойм. Результати вітчизняних та закордонних наукових досліджень свідчать про позитивний ефект застосування аераторів для покращення екологічного стану забруднених водойм.

Аераційні установки почали працювати навесні 2017 року. Протягом досліджуваного періоду вони були занурені на глибину 1,5 м. Зважаючи на рекомендації науковців Інституту гідробіології НАН України, було обрано відповідний режим роботи аераторів.

Упродовж літа та осені 2017 року **перевіряли відповідь екосистеми озера на вплив аераційних установок**. До уваги брали гідрохімічні (концентрація розчиненого кисню, значення pH, вміст неорганічних форм азоту й фосфору) і гідробіологічні (чисельність і біомаса фітопланктону, домінуючий комплекс видів, вміст Chl-a) показники. Для цього проби води відбирали за вертикаллю на декількох станціях.

Результати досліджень свідчать, що після введення в експлуатацію аераційних установок глибина температурного стрибка знизилась із 3 м, у 2009 році, до 5,5 м — у 2017-му.

Отже, за рахунок температурного стрибка водна товща озера поділилась на дві частини, які відрізняються між собою не лише за температурою, а й за вмістом розчиненого кисню та його насиченням, значенням pH, концентрацією амонійного азоту й неорганічного фосфору, чисельністю та біомасою фітопланктону, вмістом Chl-a. Вміст розчиненого кисню у воді озера Тельбін протягом досліджуваного періоду перебував у межах 1,09–12,4 мг/дм³. Установлено, що його концентрація знижувалась за вертикаллю, а у водній товщі нижче температурного стрибка була менша в 2,0–4,9 раза порівняно з його значеннями безпосередньо над ним.

У 2009 році зниження вмісту розчиненого кисню спостерігалось навіть у водній товщі над температурним стрибком, а саме: на глибині 2 м (див. рисунок). Отже, аераційні установки збільшили шар води, який добре насичений розчиненим киснем із 2 м до 4,5–5,0 м, завдяки чому зросла очисна здатність досліджуваної водойми. Про позитивний вплив аераційних установок свідчать результати розрахунків на-

сичення води розчиненим киснем над температурним стрибком на станціях відбору біля працюючого та біля виключеного протягом доби роботи аераторів. Установлено, що насичення води киснем біля працюючого, за вказаним режимом роботи, аератора було на 11,6–15,7 % вище, ніж біля тимчасово виключеного. Відбір проб здійснювався через одну годину після відключення усіх аераторів у першій половині дня.

Аераційні установки також вирівняли вміст неорганічних форм азоту й фосфору у водній товщі над температурним стрибком, тоді як під ним спостерігається широкий інтервал значень вмісту амонійного азоту та неорганічного фосфору. Цей інтервал величин свідчить про їхнє надходження до водної товщі придонного шару з донних відкладів.

Окрім цього, **збільшилась прозорість води**, а також удалось уникнути явища її «цвітіння», яке у цю саму пору спостерігали на інших озерах Києва (значення чисельності фітопланктону в діапазоні 5720–19 040 тис. кл./дм³, а біомаси — 1,458–8,474 мг/дм³).

Підсумовуючи результати проведених досліджень, слід зазначити, що **аерація досить прогресивний метод покращення якості води, вартий вкладених у нього коштів**. Не викликає сумніву, що його треба впроваджувати на інших водних об'єктах Києва.

Згідно з вимогами програми «Блакитний прапор», пляж має відповідати

32

екологічним критеріям

Про програму «Блакитний прапор»

«Блакитний прапор» — це міжнародна екологічна відзнака, якою нагороджують по всьому світові.

У нашому регіоні КП «Плесо» є рекордсменом: два роки поспіль пляжі підприємства отримують цю нагороду. Відзнаку поновлюють щороку, тому кожен рік подають дані за усіма показниками. Минулого року у підприємства було 3 сертифікати, 2018 року здобуто 7.

ДОВІДКА!

Блакитний прапор видають пляжам і маринам країн Європи, Африки, Карибських островів, а також Нової Зеландії, Канади на підставі рішення незалежного Міжнародного журі про їх відповідність критеріям Програми «Блакитний прапор». Для участі в ній необхідно бажання пляжів або марин і наявність національного координатора — громадської організації, яка є членом Міжнародної федерації з екологічної освіти (FEE — Foundation for environmental education). FEE є міжнародним координатором програми «Блакитний прапор». ■

Положення про державні екологічні інспекції в округах:

реалізація Концепції РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища VS ДУБЛЬ ІСНУЮЧОЇ СИСТЕМИ?

Від редакції.

Наприкінці жовтня 2018 року набув чинності наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про внесення змін до наказу Міністерства екології та природних ресурсів України від 11 серпня 2017 року № 312» від 04 жовтня 2018 року № 347.

Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження положень про територіальні органи Держекоінспекції» від 11 серпня 2017 року № 312 було затверджено Положення про Державну екологічну інспекцію в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі та Положення про морські екологічні інспекції.

На сьогодні Міністерство екології та природних ресурсів України (далі — Мінприроди) шляхом доповнення пункту 2 затвердило Положення про державні екологічні інспекції в округах та внесло зміни в уже існуюче Положення про Державну екологічну інспекцію в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

Чим саме відрізняються повноваження новоствореного органу порівняно з існуючим та наскільки реалізовано Концепцію реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища?

Спробуємо розібратися у цьому питанні разом.

У цілому Положення про державні екологічні інспекції в округах дублює повноваження екологічної інспекції в областях. У таблиці (див. нижче) наведено лише зміни.

Стосовно реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища. Нагадаємо, що розпорядженням Уряду від 23 травня 2018 року № 353-р затверджено План заходів щодо реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища в Україні, який розроблено на виконання пункту 2 розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 року № 616.

Документ визначає основні заходи, які забезпечать реалізацію Концепції, та перелік органів, що залучатимуться до проведення відповідних заходів. Зокрема:

- **передавання територіальним громадам окремих функцій** з нагляду (контролю) за зеленими насадженнями, засміченням землі, полюванням, додержанням режиму об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення, боротьби з браконьєрством;
- **створення мережі лабораторій** для забезпечення проведення моніторингу стану навколишнього природного середовища та організації послуг із лабораторного арбітражу

Проте, на жаль, зазначені повноваження не передбачені жодним із Положень.

Повноваження Державної екологічної інспекції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі	Повноваження Державної екологічної інспекції в округах	Коментар
1	2	3
Здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням... законодавства: 1) про екологічну та радіаційну безпеку, зокрема, щодо виконання умов результатів з оцінки впливу на довкілля	Підпункт 1 пункт 2 розділ II Здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням... законодавства: 1) про екологічну та радіаційну безпеку, зокрема, щодо виконання умов висновків з оцінки впливу на довкілля	Термін « результати » з оцінки впливу на довкілля відсутній у діючому законодавстві, не передбачений Законом України «Про оцінку впливу на довкілля», що фактично виключає контрольні повноваження інспекції в областях за вказаним напрямом
Під час провадження видів діяльності, що становлять підвищену екологічну небезпеку	Відсутнє	Узгоджено з діючим законодавством
Під час провадження діяльності на об'єктах, що становлять підвищену екологічну небезпеку	Відсутнє	
Відсутнє	Підпункт 3 пункт 2 розділ II Здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням... законодавства: 3) про охорону, раціональне використання вод та відтворення водних ресурсів, зокрема, щодо наявності плану локалізації та ліквідації розливів забруднюючих речовин	План локалізації та ліквідації розливів забруднюючих речовин потребує розроблення
Здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням... законодавства: 7) про охорону, використання й відтворення риби та інших водних живих ресурсів	Підпункт 7 пункт 2 розділ II Здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням... законодавства: 7) про охорону, використання й відтворення риби та інших водних живих ресурсів щодо: • зариблення, здійснення контрольного вилову, акліматизації, рибництва, утримання й відтворення у неволі чи напіввільних умовах із комерційною та іншими цілями; • меліоративного вилову малоцінних і хижих риб, шкідливих водних організмів;	

1	2	3
	<ul style="list-style-type: none"> • достовірності звітних даних про обсяги використання рибних та інших водних живих ресурсів; • охорони, використання, відтворення риби та інших водних живих ресурсів у виключній (морській) економічній зоні України; • дотримання міжнародних договорів України в галузі регулювання риболовства; • штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах; • порядку та умов здійснення промислового, любительського, спортивно-го, наукового рибальства на водних об'єктах України; • забезпечення рибозахисним обладнанням водозабірних споруд; • проведення рибозахисних заходів на водозабірних та інженерних спорудах меліоративних систем та вивчення технічного стану рибозахисного обладнання 	<p>Деталізовано повноваження Державної екологічної інспекції в округах у частині додержання законодавства про охорону, використання й відтворення риби та інших водних живих ресурсів</p>
<p>Здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням... законодавства з питань поводження з відходами, зокрема, щодо погодження схем санітарного очищення населених пунктів</p>	<p align="center">Підпункт 6 пункт 2 розділ II</p> <p>Здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням... законодавства з питань поводження з відходами, зокрема, щодо погодження схем санітарного очищення населених пунктів</p>	<p>Стосується виконавчих органів сільських, селищних та міських рад, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації, обласних та районних державних адміністрацій</p>
<p>Здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності</p>	<p align="center">Пункт 4 розділ II</p> <p>Здійснює державний ринковий нагляд у межах сфери своєї відповідальності</p>	<p>Відповідно до Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» та Переліку видів продукції, щодо яких органи державного ринкового нагляду здійснюють державний ринковий нагляд», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 року № 1069 державний ринковий нагляд може здійснюватися відносно автомобільних бензинів, дизельного, суднового та котельного палива</p>

1	2	3
	<p align="center">Підпункт 17 пункт 2 розділ III</p>	
Відсутнє	<p>2. Інспекція для виконання покладених на неї завдань має право: 17) оглядати в пунктах пропуску через державний кордон, на митницях призначення та відправлення транспортні засоби у порядку, визначеному законодавством, з метою виявлення екологічно небезпечних і заборонених до вивезення з України та ввезення в Україну вантажів</p>	
	<p align="center">Підпункт 18 п. 2 розділ III</p>	
Відсутнє	<p>2. Інспекція для виконання покладених на неї завдань має право: 18) вимагати затримання в установленому законом порядку будь-яких суден, кораблів та інших плаваючих об'єктів, що перебувають у внутрішніх морських водах і територіальному морі та виключній (морській) економічній зоні України, незалежно від форм власності та господарювання для з'ясування причин та обставин скидання або втрат речовин, шкідливих для водних об'єктів та водних живих ресурсів, здійснювати перевірки правильності реєстрації у судових документах операцій з цими речовинами</p>	
	<p align="center">Пункт 3 розділ III</p>	<p>Визначаються межі повноважень Інспекції Кримсько-Чорноморського округу</p>
Відсутнє	<p>3. Інспекція Кримсько-Чорноморського округу має повноваження здійснювати свою діяльність у таких межах:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Автономної Республіки Крим, міста Севастополь, території від початку української частини річки Дунай до її гирла, що обмежується урізом води річки Дунай, і далі від гирлової її частини на території завширшки сто метрів від урізу води вздовж Чорного та Азовського морів, навколо їх заток та лиманів, у межах Одеської, Миколаївської та Херсонської областей; • усі об'єкти, розташовані в зоні діяльності Інспекції, та всі українські й іноземні судна, кораблі та інші плаваючі об'єкти та засоби й морські споруди незалежно від форм власності та підпорядкування, діяльність яких відбувається у внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні України та на континентальному шельфі України; • морські порти та портові пункти; морські причали (елінги) яхт-клубів; морські споруди; підприємства, господарська діяльність яких пов'язана з виловом та переробленням водних живих ресурсів, а також господарська діяльність яких має вплив на морське середовище 	

1	2	3
	<p>та безпосередньо або опосередковано пов'язана з діяльністю морських портів та портових пунктів, суднобудівних та судноремонтних підприємств, які розташовані в акваторії морських портів і в морській акваторії;</p> <ul style="list-style-type: none"> • внутрішні морські води, територіальне море, виключна (морська) економічна зона України, континентальний шельф України та лимани. • Розподіл функцій на морському середовищі здійснюється на підставі наказу Держекоінспекції та положення щодо кожної окремої морської екологічної інспекції та інспекції Кримсько-Чорноморського округу 	
Відсутнє	<p>Пункт 4 розділ III</p> <p>4. Об'єктами контролю Інспекції Кримсько-Чорноморського округу є:</p> <p>1) усі українські та іноземні судна, кораблі та інші плавучі об'єкти, а також засоби і морські споруди незалежно від форм власності та підпорядкування, діяльність яких відбувається у внутрішніх морських водах, територіальному морі, виключній (морській) економічній зоні України та на континентальному шельфі України;</p> <p>2) морські порти та портові пункти, суднобудівні та судноремонтні підприємства, які розташовані в акваторії морських портів; кораблі, судна, інші плавучі об'єкти та засоби, берегові об'єкти (зокрема ті, що належать Міністерству оборони України, органам внутрішніх справ, Службі безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України); морські причали (елінги) яхт-клубів; морські споруди; підприємства, господарська діяльність яких пов'язана з виловом та переробленням водних живих ресурсів;</p> <p>має вплив на морське середовище та безпосередньо або опосередковано пов'язана з діяльністю морських портів та портових пунктів, суднобудівних та судноремонтних підприємств, які розташовані в акваторії морських портів та в морській акваторії;</p> <p>може чинити негативний вплив на морське середовище, зокрема, скидання стічних вод у морські води у зоні діяльності інспекції</p>	Визначаються об'єкти контролю Інспекції Кримсько-Чорноморського округу

Підготувала **Людмила Хоміч**,
член редакційної ради, експерт журналу «Екологія підприємства»

Вирішення спорів,

пов'язаних з охороною
навколишнього
природного середовища

Стаття роз'яснить:

- 1 Основні причини позовів: позивачі, відповідачі та відповідальність за порушення
- 2 «Цікаві справи», або «Оце так закрутили»
- 3 Хід судової справи на реальному прикладі
- 4 Роз'яснення випадку, коли позовні вимоги ДЕІ задоволенню не підлягають

Основною причиною виникнення судових спорів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, є заподіяння шкоди державі внаслідок недотримання підприємствами, установами й організаціями вимог екологічного законодавства під час здійснення господарської діяльності та відмова від добровільної сплати збитків.

Позивачами у справах цієї категорії здебільшого є Державна екологічна інспекція, а також прокурор, який представляє інтереси держави в особі цих органів або органів місцевого самоврядування.

Ст. 21 ЗУ
«Про охорону
навколишнього
природного
середовища»

Водночас ст. 21 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-XII передбачає право громадських об'єднань подавати до суду позови про відшкодування шкоди, заподіяної порушеннями законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Відповідачами у зазначених спрах є суб'єкти господарювання, якими допущено правопорушення у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Предметом спору здебільшого є стягнення шкоди, заподіяної державі внаслідок порушення законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Розмір заподіяної шкоди визначають залежно від виду заподіяння шкоди відповідно до встановлених методик і такс:

- Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання **водних ресурсів**, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 20 липня 2009 р. № 389;
- Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних **викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря**, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 10 грудня 2008 р. № 639;
- Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої **забрудненням і засміченням земельних ресурсів** через порушення природоохоронного законодавства, затвердженої наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 27 жовтня 1997 р. № 171;
- Такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної підприємствами, установами, організаціями та громадянами **зеленим насадженням** у межах міст та інших населених пунктів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 08 квітня 1999 р. № 559;
- Такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про **природно-заповідний фонд**, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 541 тощо.

Під час вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, **слід керуватися нормами природноресурсового, природоохоронного законодавства про забезпечення екологічної безпеки**, а з питань, не врегульованих цим законодавством, — відповідними правилами цивільного законодавства.

Справи щодо відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища розглядають у порядку як господарського, так і адміністративного судочинства, і це слід розуміти та чітко розмежовувати підпорядкованість справ.

Спрavoю адміністративної юрисдикції є переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір, який виник між двома (кількома) конкретними суб'єктами стосовно їхніх прав та обов'язків у конкретних правових відносинах, у яких хоча б один суб'єкт законодавчо уповноважений владно керувати поведінкою іншого (інших) суб'єктів, а ці суб'єкти, відповідно, зобов'язані виконувати вимоги та приписи такого владного суб'єкта.

У разі, якщо суб'єкт (зокрема орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа) у спірних правовідносинах не здійснює вказані владні управлінські функції щодо іншого суб'єкта, який є учасником спору, такий спір не має установлених нормами КУпАП ознак справи адміністративної юрисдикції, і, відповідно, не повинен вирішуватись адміністративним судом.

«ЦІКАВІ СПРАВИ», або «ОЦЕ ТАК ЗАКРУТИЛИ»

02 березня 2016 р. на території складського комплексу для зберігання хімічних речовин ТОВ «Підприємство» сталася аварія. До Державної екологічної інспекції надійшла скарга про різкий запах хімічних речовин у повітрі. У процесі позапланової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства ТОВ «Підприємство» було встановлено, що на території ТОВ «Підприємство» розташована автоцистерна ємністю 32 т з аміачною водою у кількості 23 т., в якій виникла розгерметизація на з'єднанні викидного патрубка з цистерною. Внаслідок чого стався наднормативний викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Судова справа

Державна екологічна інспекція (далі — Позивач) звернулася до господарського суду з позовом до **ТОВ «Підприємство» (далі — Відповідач)** про стягнення збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (увага!) унаслідок відсутності дозволу на викиди складського комплексу для зберігання хімічних речовин ТОВ «Підприємство».

П. «а» ч. 1 ст. 20
ЗУ «Про охорону
навколишнього
природного
середовища»

Заслухавши пояснення представників сторін, повно та всебічно з'ясувавши всі обставини справи в їх сукупності на підставі чинного законодавства, перевіrivши їх дослідженими доказами, суд дійшов висновку, що у задоволенні позову слід відмовити з огляду на таке:

Пунктом «а» ч. 1 ст. 20 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-XII (далі — ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища») передбачена компетенція центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення й охорони природних ресурсів, у сфері охорони навколишнього природного середовища щодо організації та здійснення у межах компетенції державного нагляду (контролю) за додержанням центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності та господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами — нерезидентами вимог законодавства, зокрема про екологічну та радіаційну безпеку, про охорону атмосферного повітря.

П. «в» ч. 1 ст. 39
ЗУ «Про охорону
навколишнього
природного
середовища»

Відповідно до **п. «в» ч. 1 ст. 39 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища»**, до природних ресурсів загальнодержавного значення належить атмосферне повітря.

П. «б» ч. 1 ст. 40
ЗУ «Про охорону
навколишнього
природного
середовища»

Згідно з **п. «б» ч. 1 ст. 40 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища»**, використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з додержанням обов'язкових екологічних вимог, зокрема, здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів, негативному впливу на стан навколишнього природного середовища.

**П. п. «г» п. 4.2.
Положення № 136**
«Про державну еко-
логічну інспекцію»

Відповідно до **п. п. «г» п. 4.2. Положення № 136, «Про державну екологічну інспекцію»** Держекоінспекція здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням територіальними органами центральних органів виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами нерезидентами вимог законодавства про охорону атмосферного повітря.

Ст. 1 ЗУ «Про
охорону атмо-
сферного повітря»

Стаття 1 ЗУ «Про охорону атмосферного повітря» визначає такі поняття:

- «забруднення атмосферного повітря» — змінення складу і властивостей атмосферного повітря в результаті надходження або утворення в ньому фізичних, біологічних факторів і (або) хімічних сполук, що можуть несприятливо впливати на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища;

Ст. 40 ЗУ
«Про охорону
навколишнього
природного
середовища»

- «забруднююча речовина» — речовина хімічного або біологічного походження, що присутня або надходить в атмосферне повітря і може прямо або опосередковано справляти негативний вплив на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища;
- «викид» — надходження в атмосферне повітря забруднюючих речовин або суміші таких речовин;
- «джерело викиду» — об'єкт (підприємство, цех, агрегат, установка, транспортний засіб тощо), з якого надходить в атмосферне повітря забруднююча речовина або суміш таких речовин.

Отже, для встановлення факту порушення відповідачем вимог **ст. 40 ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища»** необхідно установити чи відбулось забруднення атмосферного повітря. Судом установлено, що факт розгерметизації автоцистерни та виток аміаку в кількості 30 л, що мав місце 02 березня 2016 р. на території підприємства відповідача, не заперечується сторонами та підтверджується наявною у справі довідкою про події в області ДСНС України від 02 березня 2016 р.

У додатку 2 до Порядку організації та проведення моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09 березня 1999 р. № 343 визначено перелік забруднюючих речовин, моніторинг яких проводять на регіональному (локальному) рівні, серед цих речовин визначено й аміак.

Отже, аміак є забруднюючою речовиною, у результаті потрапляння цієї речовини в атмосферне повітря відбулось його забруднення.

Відповідно до **ст. 1 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»** від 16 жовтня 1992 р. № 2707-XII, джерело викиду — об'єкт (підприємство, цех, агрегат, установка, транспортний засіб тощо), з якого надходить в атмосферне повітря забруднююча речовина або суміш таких речовин.

Ст. 14 ПКУ

Стаття 14 Податкового кодексу України визначає, що стаціонарне джерело забруднення — підприємство, цех, агрегат, установка або інший нерухомий об'єкт, що зберігає свої просторові координати протягом певного часу і здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу та/або скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти (п. 14.1.230); пересувне джерело забруднення — транспортний засіб, рух якого супроводжується викидом в атмосферу забруднюючих речовин (п. 14.1.142).

Відповідно до п. п. 1.15.5., 1.15.6. Інструкції про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві:

- Стаціонарне джерело забруднення атмосфери — підприємство, цех, агрегат, установка або інший нерухомий об'єкт, що зберігає свої просторові координати протягом певного часу і здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу.
- Пересувне джерело забруднення атмосфери — транспортний засіб, рух якого супроводжується викидом в атмосферу забруднюючих речовин.

Як уже зазначалось в акті перевірки, забруднення атмосферного повітря було спричинене внаслідок розгерметизації автоцистерни, яка є транспортним засобом. Отже, викид забруднюючої речовини в атмосферне повітря відбувся не зі стаціонарного джерела.

За приписами **ч. 5 ст. 11 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»** викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися після отримання дозволу, виданого суб'єкту господарювання, об'єкт якого належить до другої або третьої групи, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Згідно з наявним у матеріалах справи Звітом щодо проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від джерел ТОВ «Підприємство», в якому вказано, що в результаті проведення інвентаризації джерел викидів виявлено 1 джерело викиду — котел типу RTN E 100 фірми «Altair» потужністю 100,0 кВт, який використовується для теплозабезпечення систем опалення офісу.

На установлене у звіті джерело викиду 31.03.2014 **відповідачу було видано Дозвіл на викиди, з терміном дії дозволу на 5 років**. Отже, у матеріалах справи містяться докази отримання відповідачем дозволу на здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря наявним у нього стаціонарним джерелом викиду (котел типу RTN E 100 фірми «Altair»). **Станом на час проведення позивачем перевірки Дозвіл був чинний, що сторони не заперечують.**

СУД ЗАЗНАЧАЄ:

висновок **Позивача** про те, що діяльність відповідача з експлуатації складських приміщень пов'язана з викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря, є необґрунтованим. Оскільки у складеному позивачем акті не зазначено, які саме речовини хімічного походження, що зберігаються на складах відповідача, спричиняють викиди та якої саме забруднюючої речовини, як і не наведено нормативних актів, на підставі яких позивач дійшов висновку про наявність таких хімічних властивостей речовини, як можливість викиду.

Ч. 1 ст. 1166 ЦКУ

За приписами **ч. 1 ст. 1166 Цивільного кодексу України** майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.

Для застосування такої міри відповідальності, як стягнення майнової шкоди (збитків), потрібна наявність усіх елементів складу цивільного правопорушення, а саме: протиправної поведінки, збитків, причинного зв'язку між протиправною поведінкою та збитками, вини; за відсутності хоча б одного з цих елементів цивільно-правова відповідальність не настає.

**Ст. 43 ГПК
України**

Статтею 43 Господарського процесуального кодексу України (далі — ГПК України) встановлено, що господарський суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному та об'єктивному розгляді в судовому процесі всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом. Ніякі докази не мають для господарського суду заздалегідь установленної сили. Визнання однією стороною фактичних даних і обставин, якими інша сторона обґрунтовує свої вимоги або заперечення, для господарського суду не є обов'язковим.

**Ст. 33 ГПК
України**

Відповідно до **ст. 33 ГПК України**, кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень. Докази подають сторони та інші учасники судового процесу.

**Ст. 34 ГПК
України**

За приписами **ст. 34 ГПК України** господарський суд приймає тільки ті докази, які мають значення для справи. Обставини справи, які відповідно до законодавства повинні бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування.

Отже, позовні вимоги **Державної екологічної інспекції задово-**
ленню не підлягають. ■

Матеріал підготувала **Марина Тимошенко**,

експерт журналу, еколог ПрАТ «Дніпропетровський комбінат харчових концентратів»,
член Дніпропетровської організації «Всеукраїнська екологічна ліга»

Реклама

У 2019 році ви як передплатник журналу
**ОТРИМАЄТЕ БЕЗОПЛАТНИЙ
ДОСТУП ДО ЕЛЕКТРОННОЇ ВЕРСІЇ**

e.mediapro.com.ua

(044) 507-2227, 568-5138 (вн.335); podpiska@mediapro.com.ua

Дистанційний курс «Екологічне право. Екологічна безпека. Вищий рівень»

20 регіонів України, більш як 40 слухачів, 105 днів навчання, та головне — можливість в часи стрімких змін законодавства «вхопити» необхідну й важливу для своєї роботи інформацію, зекономити час завдяки онлайн-навчанню, поповнити власну екологічну бібліотеку корисними нормативними документами, методичними та іншими виданнями — такими є результати **дистанційного курсу «Екологічне право. Екологічна безпека. Вищий рівень»**.

Як зазначили слухачі курсу, для еколога-початківця це просто знахідка, а для еколога з досвідом — можливість перевірити свої знання та з упевненістю зустрічати перевірку Держекоінспекції.

Організатори курсу — журнал «Екологія підприємства» та National Education Center вдячні слухачам за довіру та партнерство! Сподіваємося й надалі бути вашими надійними орієнтирами у сфері природоохоронної діяльності та раді підтримати вас із будь-яких питань, що виникають на вашому професійному шляху.

Усі побажання слухачів курсу будуть враховані!

Уже зараз його матеріали оновлюють з урахуванням актуальних змін у законодавстві; додають листи, роз'яснення органів державної влади щодо окремих питань використання природних ресурсів; розширюють перелік шаблонів та форм документів. Курс буде доповнено модулем «Порядок та особливості

проходження процедури ОВД», розширено інформацію за модулем державного нагляду (контролю) та надано приклади судової практики.

Ми тримаємо руку на пульсі розвитку, щоб запропонувати вам **найкраще!**

Усі учасники курсу мають змогу співпрацювати з експертом, надсилаючи запитання на електронну адресу: **eco-magazine@ukr.net**.

Розпочато набір до нової групи! Звертайтеся!

Реєстрація:

- **(044) 507-22-26, (073) 305-80-16;**
- **0-800-214-899** (безплатно зі стаціонарних та мобільних телефонів);
- e-mail: **seminar@mediapro.com.ua**.

Топ питань, які зацікавили слухачів курсу

1

Чи може людина, котра працювала в інспекції і перевіряла підприємство, надавати послуги як екологічний аудитор громадській організації та громадським діячам, які виступають проти діяльності цього підприємства?

Відповідь:

Основні правові та організаційні засади здійснення екологічного аудиту регламентовані Законом України «Про екологічний аудит» від 24 червня 2004 р. № 1862-IV (далі — Закон).

Відповідно до статей 6, 7, 20 Закону, докази екологічного аудиту — це документально зафіксована інформація щодо діяльності об'єкта екологічного аудиту, яку можна перевірити. Докази екологічного аудиту екологічний аудитор використовує для визначення відповідності об'єкта екологічного аудиту вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту.

Висновок екологічного аудиту — це професійна оцінка об'єкта екологічного аудиту, виконана екологічним аудитором, яка ґрунтується на доказах екологічного аудиту та є головною складовою звіту про екологічний аудит. Висновок екологічного аудиту є офіційним документом, який засвідчують підпис та печатка екологічного аудитора.

Отже, будь-які роз'яснення та обґрунтування, надані екологічним аудитором без фактичного проведення аудиту підприємства та оформлення його результатів у вигляді висновку (звіту), не є доказами та не можуть бути взяті до уваги судом, контролюючим органом чи органами місцевого самоврядування.

Будь-яку іншу форму результатів діяльності екологічного аудитора поза межами фактичного проведення аудиту, наприклад, письмові роз'яснення та обґрунтування, Закон не передбачає. Такі письмові документи не можна уважати ні експертними висновками, ні будь-якими іншими доказами фактів, які в них вкладено.

Стосовно статусу екологічного аудитора ст. 10 Закону передбачено, що основними принципами екологічного аудиту є об'єктивність і неупередженість.

На підтвердження зазначених принципів забороняється здійснювати екологічний аудит господарських об'єктів екологічним аудиторам, якщо вони мають акції цих об'єктів або в іншій формі мають безпосереднє відношення до них (ст. 14 Закону).

Тобто законодавець передбачає певні етичні вимоги до екологічних аудиторів. Указана вами особа, використовуючи свій статус екологічного аудитора без здійснення аудиту вашого підприємства, порушує професійно-етичні вимоги.

Відповідно до пунктів 9.1, 9.2 Положення про сертифікацію екологічних аудиторів, затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Змін до Положення про сертифікацію екологічних аудиторів» від 10 серпня 2017 р. № 254 за неналежне виконання своїх професійних обов'язків Мінприроди України може припинити достроково чи зупинити на строк до одного року чинність сертифіката екологічного аудитора.

2

Яким нормативним документом регламентують утилізацію виварених кісток великої рогатої худоби?

Відповідь:

Кістки великої рогатої худоби належать до побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною (далі — побічні продукти тваринного походження). Поводження з ними регламентує Закон України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною» від 07 квітня 2015 р. № 287-VIII.

Статтею 1 цього закону утилізацію побічних продуктів тваринного походження визначено як використання побічних продуктів тваринного походження як матеріальних ресурсів до чи після здійснення оброблення, перероблення, а також спалення з отриманням теплової енергії, пари, гарячої води тощо.

3

Чи зобов'язане підприємство отримувати дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від нестационарних джерел викидів для місця видалення відходів (золовідвал, шламонакопичувач)?

Відповідь:

Згідно з частинами 5, 6 ст. 11 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» від 16 жовтня 1992 р. № 2707-XII викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися після отримання дозволу, виданого суб'єкту господарювання, об'єкт якого належить до другої або третьої групи, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим

з питань охорони навколишнього природного середовища за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного добробуту населення.

У пункті 1.15.5. Інструкції про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві, затвердженої наказом Мінекобезпеки від 10 лютого 1995 р. № 7 (далі — Інструкція) надано визначення стаціонарному джерелу забруднення атмосфери, яким є підприємство, цех, агрегат, установка або інший нерухомий об'єкт, що зберігає свої просторові координати протягом певного часу і здійснює викиди забруднюючих речовин в атмосферу.

Аналогічне визначення міститься також у п. 14.1.230 ст. 14 Податкового кодексу України.

Нерухомим об'єктом є об'єкт, розташований на земельній ділянці, переміщення якого неможливе без його знецінення та зміни призначення. Отже, МБВ є нерухомим об'єктом.

Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря (якісні та кількісні показники) можна встановити за результатами інвентаризації викидів забруднюючих речовин.

Методичні вказівки щодо змісту та оформлення необхідних документів для створення звіту щодо інвентаризації викидів забруднюючих речовин, які утворюються на підприємстві з урахуванням технологічного процесу та його особливостей регламентовані Інструкцією.

МБВ є стаціонарним джерелом викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, та його експлуатація потребує дозволу на викиди.

4

Підприємство отримало дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря терміном на 10 років — з 08 червня 2018 р. до 08 червня 2028 р. Попередній дозвіл мав термін дії до 14 травня 2018 р. Обґрунтовуючі документи надано до Департаменту екології та природних ресурсів 13 квітня 2018 р. Зауважень з боку департаменту екології з 13 квітня по 13 травня 2018 р. не надходило. Зараз Держекоінспекція виставляє претензію за 23 дні щодо невчасного отримання дозволу. Чи правомірні дії Держекоінспекції?

Відповідь:

Правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності регламентовані Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 6 вересня 2005 р. № 2806-IV (далі — Закон № 2806-IV).

Відповідно до частини 6 ст. 4–1 Закону № 2806-IV у разі, якщо в установленний законом строк суб'єкту господарювання не видано або не направлено документ дозвільного характеру або рішення про відмову у його видачі, то через десять робочих днів з дня закінчення встановленого строку для видачі або відмови у видачі документа дозвільного характеру суб'єкт господарювання має

право провадити певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності.

Відмітка в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань про дату прийняття заяви є підтвердженням подання заяви та документів державному адміністратору або дозвільному органу.

У статті 1 Закону № 2806-IV визначено поняття «принцип мовчазної згоди» — це принцип, згідно з яким суб'єкт господарювання набуває права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності без отримання відповідного документа дозвільного характеру, за умови якщо суб'єктом господарювання або уповноваженою ним особою подано в установленому порядку заяву та документи в повному обсязі, але в установленій законом строк документ дозвільного характеру або рішення про відмову у його видачі не видано або не направлено.

Тобто обов'язковою умовою застосування до правовідносин зазначених норм є дотримання суб'єктом господарювання порядку подання заяви та документів у повному обсязі.

Порядок проведення та оплати робіт, пов'язаних із видаванням дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян — підприємців, які отримали такі дозволи, регламентує постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 302 (далі — Порядок).

Відповідно до інформаційної картки адміністративної послуги — видавання дозволу на викиди, передбачено вичерпний перелік документів, необхідних для отримання адміністративної послуги, а також вимоги до них:

1) Заява суб'єкта господарювання (в якій зазначають: назву документа дозвільного характеру; об'єкт, на який видають документ; місцеперебування об'єкта, на який видають документ; вид діяльності згідно з КВЕД; повне найменування юридичної особи/ім'я, по батькові, прізвище фізичної особи-підприємця; ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ; ідентифікаційний номер фізичної особи-підприємця, платника податків та інших обов'язкових платежів; ім'я, по батькові та прізвище керівника юридичної особи/фізичної особи-підприємця/уповноваженої особи; місцеперебування юридичної особи/місце проживання фізичної особи-підприємця; телефон/факс.)

2) Разом із заявою подають:

- документи, в яких обґрунтовуються обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, підготовлені відповідно до Інструкції;
- звіт з інвентаризації викидів забруднюючих речовин;
- повідомлення місцевої державної адміністрації (у разі розміщення проммай-данчика на території міста обласного значення — виконавчих комітетів міст обласного значення) про наявність або відсутність зауважень громадських організацій та окремих громадян;
- друкований засіб масової інформації з повідомленням про намір отримати дозвіл із зазначенням адреси місцевої держадміністрації.

3) CD-диск з електронною формою документів.

Пунктом 8 Порядку передбачено, що орган, який видав дозвіл, протягом 30 календарних днів розглядає заяву й документи на отримання дозволу та за відсутності зауважень його видає. Якщо є зауваження, документи повертають суб'єкту господарювання з викладом їх змісту та зазначенням терміну повторного подання.

Отже, 13 травня 2018 р. підприємство мало отримати рішення дозвільного органу про надання дозволу чи відмову в його наданні. Ваше підприємство такого рішення в указані терміни не отримало. Зважаючи на положення статей 1, 4 Закону № 2806-IV, за умови надання дозвільному органу повного пакета документів, із 23 травня 2018 р. (13.05 + 10 днів) підприємство мало право здійснювати викиди, застосовуючи принцип мовчазної згоди.

Термін дії попереднього дозволу закінчився 14 травня 2018 р. Якщо підприємство продовжувало працювати без дозволу після 14 травня 2018 р., то порушенням може бути визнана робота без дозволу протягом 15–22 травня 2018 р., тобто 7 днів.

5

Чи можна спалювати відпрацьовані мастила?

Відповідь:

Відпрацьовані мастила є небезпечними відходами.

Поводження з відходами регламентовано Законом України «Про відходи» від 05 березня 1998 р. № 187/98-ВР (далі — Закон № 187/98-ВР).

Статтею 5 Закону № 187/98-ВР визначено, що до основних напрямів державної політики щодо реалізації принципів поведження з відходами належить зведення до мінімуму утворення відходів та зменшення їх небезпечності.

Під час поведження з відходами підприємства, серед інших обов'язків, повинні забезпечувати повне збирання, належне зберігання та недопущення знищення й псування відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, що відповідає вимогам екологічної безпеки; здійснювати організаційні, науково-технічні та технологічні заходи щодо максимальної утилізації відходів, реалізації чи передавання їх іншим споживачам або підприємствам, установам та організаціям, що займаються збиранням, обробленням та утилізацією відходів, а також забезпечувати власним коштом екологічно обґрунтоване видалення тих відходів, що не підлягають утилізації; мати ліцензії на здійснення операцій у сфері поведження з небезпечними відходами (ст. 17 Закону № 187/98-ВР).

Статтею 32 Закону № 187/98-ВР передбачено, що з метою обмеження та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини забороняється: передавати чи продавати небезпечні відходи громадянам, підприємствам, установам та організаціям, якщо вони не забезпечують утилізації чи видалення цих відходів екологічно безпечним способом.

Відповідно до ст. 34 Закону № 187/98-ВР, суб'єкт господарської діяльності, у власності або у користуванні якого є хоча б один об'єкт поведження з небезпечними відходами, зобов'язаний мати ліцензію на здійснення операцій у сфері поведження з небезпечними відходами.

Отже, технологія утилізації відходів повинна відповідати вимогам екологічної безпеки.

Пунктом 14 Порядку передбачено, що суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у сфері поводження з небезпечними відходами, уживають заходів щодо недопущення: застосовування відпрацьованих мастил (олив) як антиадгезійних матеріалів і засобів для просочення будівельних матеріалів; видалення відпрацьованих мастил (олив) шляхом їх спалювання.

Крім зазначеного Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 р. № 820-р, передбачається встановлення заборони спалювання відходів, включаючи спалювання в установках, не обладнаних системами очищення газів, а також в установках, не призначених для регенерації енергії.

Так, проект Рамкового закону про відходи передбачає застосування ієрархії поводження з відходами, згідно з якою спалювання перебуває на 4 і 5 щаблях. Тобто суб'єкт господарювання може застосовувати такий вид утилізації відходів, якщо повторне використання чи перероблення їх є неможливим.

6

Хто зобов'язаний подавати Форму № 2-ТП (повітря) (річна) «Звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів»?

Відповідь:

Звіт про охорону атмосферного повітря № 2-ТП (повітря) (річна) є частиною державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2001 р. № 1655 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря».

Методологічне забезпечення складання цього звіту регламентують Роз'яснення щодо форми державного статистичного спостереження з охорони атмосферного повітря № 2-ТП (повітря) (річна) «Звіт про охорону атмосферного повітря», затверджені Головою Державної служби статистики України 17 листопада 2017 р., та Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження з охорони атмосферного повітря, затверджені наказом Державної служби статистики України від 23 березня 2016 р. № 44 (зі змінами, ухваленими наказом Держстату 13 січня 2017 р. № 9).

Відповідно до вказаних документів обстеження охоплює об'єкти, які перебувають на державному обліку за обсягами потенційних викидів забруднюючих речовин та парникових газів в атмосферу, згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря» від 13 грудня 2001 р. № 1655, а також підприємства, установи, організації всіх видів економічної діяльності, які за попередній рік здійснювали споживання палива у таких обсягах:

- газ природний: спожито за рік не менше 75 тис. куб. м;
- вугілля кам'яне: спожито за рік не менше 10 т.

За необхідності подання звітності її подають за попередній рік. Тобто у 2019 році — за 2018 рік.

Наказом Держстату України від 06 липня 2018 р. № 124 затверджено Форму державного статистичного спостереження з питань охорони навколишнього природного середовища № 2-ТП (повітря) (річна) «Звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів», та введено її в дію, починаючи зі звіту за 2018 рік. Тобто — з 2019 року.

7

Маємо водну свердловину, що була пробурена для водозабезпечення технологічних і господарських потреб буріння свердловини газової. Чи є обов'язковим проведення її ліквідаційного тампонажу після виходу з буріння свердловини газової?

Відповідь:

Використання підземних вод регламентують Водний кодекс України, Кодекс про надра України та відповідні підзаконні нормативні акти. Тож необхідно враховувати норми вказаних документів.

Статтею 105 Водного кодексу (*далі* — ВКУ) передбачено, що всі свердловини на воду, не придатні для експлуатації, покинуті спостережні та пошукові свердловини на всі види корисних копалин, а також вертикальні й інші гірничо-пошукові та експлуатаційні гірничі виробки й покинуті криниці повинні бути затампоновані чи ліквідовані.

Тобто ВКУ визначає необхідність ліквідувати водну свердловину у разі її непридатності та не зобов'язує це здійснювати, якщо використання свердловини продовжується.

Основні вимоги до організації та здійснення розроблення родовищ вуглеводнів і відносин суб'єктів господарювання, що виникають під час користування нафтогазоносними надрами, з метою їх комплексного і раціонального використання регламентують Правила розробки нафтових і газових родовищ, затверджені наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 15 березня 2017 р. № 118 (*далі* — Правила № 118).

Відповідно до п. 30 розд. III «Підготовка родовищ нафти і газу до розробки та їх класифікація» Правил № 118, свердловини, призначені для видобутку технічної води, є спеціальними.

Пунктами 41, 51 розд. XIV «Способи експлуатації видобувних свердловин» Правил № 118 визначено, що усі пробурені на території України свердловини (параметричні, пошукові, розвідувальні, експлуатаційні, спеціальні тощо), що виконали своє призначення та подальше використання яких є недоцільним або неможливим, ліквідують відповідно до чинних нормативно-технічних документів. Користувач надрами зобов'язаний ліквідувати свердловину, якщо вона виконала своє призначення та її подальше використання за прямим призначенням чи для інших господарських потреб є недоцільним або неможливим з геологічних, технічних, економічних, екологічних або інших причин.

Отже, Правила № 118 передбачають ліквідацію свердловини при певних обставинах, а саме:

- свердловина виконала своє призначення;
- подальше використання свердловини за прямим її призначенням чи для інших господарських потреб є недоцільним або неможливим;
- водна свердловина, пробурена для водозабезпечення технологічних і господарських потреб буріння свердловини газової, буріння якої закінчено, фактично виконала своє призначення.

При цьому підприємство має визначити — доцільне чи недоцільне, можливе чи не можливе її подальше використання за прямим призначенням чи для інших господарських потреб. Якщо підприємством буде прийнято рішення, що подальше використання свердловини є доцільним і можливим, вона може використовуватися й надалі.

8

Якими нормативно-правовими документами регламентовані умови підготовки, контролю та безпосередньо процесу повернення супутньо-пластових вод у пласт?

Відповідь:

Загальні вимоги до скидання супутньо-пластових вод (*далі* — СПВ) регламентує ВКУ. Зокрема, ст. 72 передбачено, що підприємства, установи та організації, що добувають нафту і газ, повертають супутньо-пластові води нафтогазових родовищ до підземних горизонтів. Умови повернення до підземних горизонтів супутньо-пластових вод нафтогазових родовищ установлюють обласні, Київська, Севастопольська міські державні адміністрації, органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища.

Статтею 75 ВКУ визначено, що повернення супутньо-пластових вод нафтогазових родовищ до підземних горизонтів здійснюють за технологічними проектами, погодженими з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, і центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного добробуту населення.

Основні вимоги щодо організації та здійснення розроблення родовищ вуглеводнів та відносин суб'єктів господарювання, що виникають під час користування нафтогазоносними надрами, з метою їх комплексного і раціонального використання регламентують Правила № 118. Згідно з ними умови підготовки, контролю та безпосередньо процесу повернення СПВ у пласт, їх обліку та утилізації, вимоги до складу регламентують проекти (технологічні схеми) дослідно-промислового та промислового розроблення родовищ.

Аналогічна вимога закріплена й Положенням про порядок організації та виконання дослідно-промислового розроблення родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, затвердженим наказом Міністерства екології та природних ресурсів України 03 березня 2003 р. № 34/м.

9

Чи є потреба в розробленні розділу ОВНС для підприємств, які згідно з критеріями визначення планованої діяльності підлягають процедурі ОВД?

Відповідь:

Порядок розроблення матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (далі — ОВНС) у складі проектної документації на нове будівництво, розширення, реконструкцію та технічне переоснащення об'єктів промислового та цивільного призначення (далі — планована діяльність), основні вимоги до складу й змісту цих матеріалів регламентовано ДБН А.2.2-1-2003.

Матеріали ОВНС надають у складі проектної документації уповноважені державні органи для експертної оцінки. Ці матеріали повинні всебічно характеризувати результати оцінки впливів на природне, соціальне, включаючи життєдіяльність населення, і техногенне середовище (далі — навколишнє середовище) та обґрунтовувати допустимість планованої діяльності.

Стаття 4 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI (далі — ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності») визначені об'єкти містобудування, до яких на державному та регіональному рівнях належать планувальна організація території, система розселення, система взаємопов'язаного комплексного розміщення основних об'єктів промисловості, транспорту, інженерної та соціальної інфраструктури, функціональне зонування території України, її частин (груп областей), території Автономної Республіки Крим, областей, адміністративних районів.

Об'єктами містобудування на місцевому рівні є планувальна організація території населеного пункту, його частини (групи земельних ділянок) зі спільною планувальною структурою, об'ємно-просторовим рішенням, інженерно-транспортною інфраструктурою, комплексом об'єктів будівництва, що визначають відповідно до:

- у населених пунктах — меж населених пунктів, їх функціональних зон (сільбищної, промислової тощо), житлових районів, мікрорайонів (кварталів), приміських зон відповідно до містобудівної документації на місцевому рівні;
- за межами населених пунктів — меж приміських зон, а також функціональних зон відповідно до містобудівної документації на регіональному рівні.

Об'єктами будівництва є будинки, будівлі, споруди будь-якого призначення, їх комплекси та частини, лінійні об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури.

До об'єктів будівництва не належать нафтові й газові свердловини та об'єкти їх улаштування.

Згідно зі ст. 31 ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності», проектну документацію на будівництво об'єктів розробляють у порядку, установленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері містобудування, з урахуванням вимог містобудівної документації та вихідних даних і дотриманням вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил, та затверджує замовник.

До проектної документації на будівництво об'єктів, що підлягають оцінці впливу на довкілля відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 р. № 2059-VIII (далі — ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля»), додають результати оцінки впливу на довкілля.

Отже, якщо планована діяльність, яку визначено част. 2 і 3 ст. 3 ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля», є об'єктом будівництва, визначеним ст. 4 ЗУ «Про регулювання містобудівної діяльності», потрібно проектувати і ОВД, і ОВНС. ■

Головний експерт курсу — Людмила Хоміч, адвокат (спеціалізація природоохоронне законодавство), автор публікацій з питань правового регулювання використання природних ресурсів, охорони довкілля та систем екологічного управління, член редакційної ради журналу «Екологія підприємства».

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Якщо вам потрібна **допомога щодо написання аргументованих заперечень до актів перевірок**, складання адміністративних позовів до суду або заперечень тощо, звертайтеся до наших експертів.

Допоможемо розв'язати ваші проблеми!
Послуга платна! Вартість послуг залежить від складності запитання!

За докладною інформацією звертайтеся:
(044) **507-2226** (вн.615), (044) **568-5138**
www.seminar.mediapro.com.ua
seminar@mediapro.com.ua

Утилізуємо ртутьвмісні відходи на підприємстві: основні джерела утворення, загальний порядок дій під час їх утворення

Матеріал підготував **Валентин Щербина**, еколог Національної поліції, член редакційної ради «Екології підприємства»

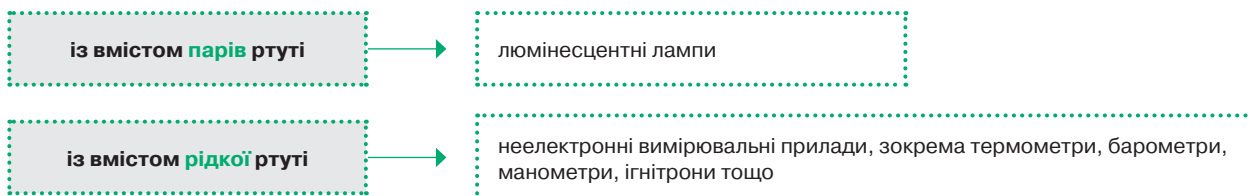
Стаття дасть відповіді на запитання:

- Які прилади містять ртуть?
- Які законодавчі акти регулюють поводження з відходами, що містять ртуть?
- Якими є особливості утворення та обліку ртутьвмісних відходів?
- Як організувати зберігання відпрацьованих люмінесцентних ламп?
- Як правильно організувати їх утилізацію?
- Хто може перевозити небезпечні відходи?

Рисунок

Різні за агрегатним станом групи відходів, що містять ртуть

Усі відпрацьовані люмінесцентні лампи та ртутьмісні прилади відносять до I класу небезпечних відходів, оскільки вони містять у своєму складі отруйні сполуки ртуті в кількості, що залежить від виду виробу (у лампах — від 2 до 10 мг ртуті, у термометрах — 2 г).

Люмінесцентні лампи

Переважає більшість ламп із білим напиленням усередині (люмінофор), що працюють за участі парів ртуті, можна умовно поділити на такі групи:

- компактні люмінесцентні лампи типу КЛЛ (до 4 мг ртуті);
- лампи люмінесцентні трубчасті (низького тиску) типу ЛБ, ЛБА, ЛБЕ, ЛБК, ЛБР, ЛБС, ЛВС, ЛБУФ, ЛБЦТ та ін.;
- дугова металогалогенна лампа (високого тиску) (властивості люмінофору посилюються газовими наповнювачами колби — галогенідами натрію) типу ДРБ, ДРЛ, ЛУФ та ін.;
- ртутно-кварцова типу ЛЭ, ЛЭР тощо.

Люмінесцентні
лампи містять до

10 мг
ртуті

ВАЖЛИВО! Для організму людини люмінесцентні лампи потенційно більш небезпечні, ніж ртуть у рідкому стані, оскільки пари ртуті вмить потрапляють до органів дихання людини, з'єднуючись із клітинами крові. Одразу після розбиття до 50 % парів ртуті (1–5 мг) з лампи потрапляє у приміщення, ще близько 40 % поступово випаровується із залишків колби у першу добу.

Неелектронні вимірювальні прилади

Щоб напевне пересвідчитись, чи використовують у приладі ртуть, необхідно перевірити інструкцію з експлуатації чи уточнити це у виробника. Більшість із цих приладів уже не випускають, але значну частину раніше придбаних — експлуатують і досі.

Орієнтовний перелік приладів, що можуть містити рідку ртуть:

- термометри ртутні (можуть містити до 2 г ртуті, одна кулька ртуті, розміром 3 мм у діаметрі, може отруювати повітря до трьох років);
- медичні прилади — ділататори стравоходу (кардіоділататори), трахеальні трубки, шлунково-кишкові зонди та ін.;
- ртутні вимикачі (спрацьовують при нахилі, можуть бути у застарілих морозильних камерах, телевізорах, термостатах, пральних машинах, сушках білизни, обігрівачах тощо);
- перемикачі з ртутним наповненням (серед них зустрічаються навіть побутові дзвінки);

- ртутні автоматичні запобіжні клапани газу (можуть бути у газових духовках, плитах, нагрівачах води тощо);
- ігнітрони (ртутні випрямлячі, що застосовують як ртутні вентиля у потужних випрямних пристроях, електроприводах, електрозварювальних пристроях, електротягових підстанціях на залізниці й т. ін.);
- витратоміри, гігрометри, психрометри, манометри, ареометри, барометри, пірометри, терморегулятори та інші застарілі вимірювальні прилади.

Ртутно-цинкові та ртутно-кадмієві батарейки також можуть містити сполуки (оксиди) ртуті (наприклад РЦ-55, РЦ-53М, Д-0,06, Duracell PX625, Panasonic MR9, Kodak KX625 та ін.).

ЗАКони, що регулюють поводження з ртутьвмісними відходами:

- 1** Закон України «Про відходи»;
- 2** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацію/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів» від 13 липня 2000 року № 1120;
- 3** «Правила технічної експлуатації електроустановок споживачів», затверджені наказом Мінпаливенерго від 25 липня 2006 року № 258, та зареєстровані в Мін'юсті за № 1143/13017 від 25 жовтня 2006 року;
- 4** «Санітарні правила при роботі зі ртуттю, її сполуками і приладами з ртутним заповненням», затверджені Головним державним санітарним лікарем СРСР від 04.04.1988, № 4607-88;
- 5** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацію/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів» від 13 липня 2000 року № 1120, відходи що містять ртуть та сполуки ртуті визначає як небезпечні та відносить їх до Жовтого переліку відходів, поводження з якими підлягає регулюванню.

Утворення та облік

У бухгалтерському обліку люмінесцентні лампи обліковують у складі малоцінних і швидкозношуваних предметів, а **після передачі в експлуатацію виключають зі складу активів.**

Тому при передачі ламп в експлуатацію (установці в освітлювальні прилади) їх **вартість** списують до складу витрат. Далі їх **обліковують тільки кількісно** за місцями експлуатації протягом строку їх використання. Однак

після передачі в експлуатацію таких товарно-матеріальних цінностей, процес їх використання на підприємстві не закінчується, оскільки вони перетворюються у своєму життєвому циклі не просто на відходи, а на особливо небезпечні відходи. Важливою є дата виходу з ладу ламп люмінесцентних (списання у зв'язку зі зношенням). Для фіксації факту списання підприємство може використовувати типові форми вибуття, зокрема № МШ-4, МШ-5, МШ-8. Водночас підприємство може розробити власні форми, узявши за основу, наприклад, Акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів (Типова форма № МШ-8, затверджена наказом Міністерства України від 22 травня 1996 року № 145).

Відпрацьовані люмінесцентні лампи **повертають на склад** (за Накладною-вимогою на відпуск/внутрішнє переміщення матеріалів, форма № М-11) і зберігають там до передачі спеціалізованому підприємству. Зауважимо, що у бухгалтерському обліку передачу на відповідальне зберігання ламп проводить матеріально відповідальна особа (далі — МВО) за місцем експлуатації (наприклад, комендант будівлі) до МВО за місцем тимчасового зберігання до передачі на утилізацію (наприклад, комірник центрального складу).

Отже, тільки після передачі МВО на склад і проведення у бухгалтерському обліку на **позабалансовому рахунку 026100 «Безповоротні відходи для подальшої утилізації»**, лампи люмінесцентні були у вжитку набувають юридичного статусу відходів. Місцем утворення цих відходів є склад, у який їх повертають для тимчасового зберігання. Датою утворення є дата оприбуткування на позабалансовому рахунку 026100. Відповідальною особою за поводження з відходами є МВО. Еколог підприємства здійснює нагляд за дотриманням екологічного законодавства та, за дорученням керівника, може організовувати передачу відходів на утилізацію.

Вищезазначений розподіл повноважень обов'язково слід за-твердити наказом про організацію роботи з поводження з відходами на підприємстві.

Первинний облік утворених відходів на підприємстві проводить бухгалтер-обліковець.

Під час роботи комісії зі списання постійно постає питання ідентифікації відходів та визначення їх виду за класифікатором відходів ДК 005-96. У разі відсутності еколога у комісії рішення приймає її голова за погодженням із бухгалтером-обліковцем та іншими заінтересованими особами, що фактично спотворює інформацію про обсяги та види відходів.

Така ситуація є дуже небезпечною для еколога.

Приклад

Крупні підприємства, корпорації, підприємства з іноземним капіталом вирішують проблему обліку ТМЦ і відходів шляхом створення в автоматизованих системах обліку (1С: Підприємство, Парус, Галактика, Інтелект-Сервіс–ІС-ПРО та ін.) Номенклатора товарів, робіт і послуг (далі — ТРП) та Довідника відходів як складової цього Номенклатора ТРП. Завдяки чому на підприємстві встановлюють контроль над утворенням відходів, їх обліком, видатками на їх утилізацію. Відповідно до ДК 005-96, люмінесцентні лампи віднесено до коду 7710.3.1.26 «Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані». На підприємствах, що мають філії та інші відокремлені підрозділи, ведення первинного обліку відходів за Номенклатором ТРП — це іноді єдина можливість отримати об'єктивну інформацію про обсяги утворених відходів та поводження з ними, зокрема планування та використання коштів на їх утилізацію.

Як організувати зберігання відпрацьованих люмінесцентних ламп

**Щороку,
у січні місяці,
необхідно укласти договір на послуги з утилізації відпрацьованих люмінесцентних та ртутних ламп**

Не можна вираховувати визначений законом термін зберігання ламп люмінесцентних **з моменту списання**, оскільки під бухгалтерським терміном **списання** у цьому разі йдеться про **списання вартості** ламп люмінесцентних до складу витрат після передачі їх в експлуатацію. Тобто кількість списаних ламп у бухгалтерському облікові — це кількість виданих зі складу МВО під звіт та встановлених у світильники ламп. Це кількість робочих ламп, а не відходів. Термін зберігання списаних ламп люмінесцентних бувших у вжитку визначено законодавством про бухгалтерський облік.

Що ж до виду відходів 7710.3.1.26 «Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані», то допускається тимчасове зберігання їх терміном до одного року з **дня утворення — дати оприбуткування** їх як відходів на позабалансовому рахунку 026100, **за умови наявності договору** на їх утилізацію, який засвідчує наміри підприємства позбутися цих відходів у встановлений законом термін екологічно безпечним способом.

Отже, **щороку**, у січні місяці, необхідно укласти договір на послуги з утилізації відпрацьованих люмінесцентних та ртутних ламп (наприклад, за кодом ДК 021:2015– 90520000-8 «Послуги у сфері поводження з радіоактивними, токсичними, медичними та небезпечними відходами»). Договір рамковий жодним чином не зобов'язує до виходу з ладу ламп й утворення відповідних відходів. Зберігають їх у герметичній тарі (сталевих бочках, контейнерах) у заводській упаковці, в окремому складському приміщенні.

Згідно з вимогами СанПіН 4607-88 і ГОСТ 12.3.031-83, зберігання упакованих ламп допустиме у складському приміщенні з дотриманням техно-

логічних вимог виробника за умови відсутності у цьому приміщенні пари кислоти, яка може пошкодити матеріал лампи та викликати розгерметизацію колби. Тобто категорично заборонено зберігати лампи люмінесцентні разом із відходами, що містять кислоту (наприклад, відпрацьовані акумулятори).

Окремо слід зазначити, що приміщення, в якому зберігають ці відходи, має бути обладнане примусовою вентиляцією та мати термоізоляційні властивості. Особливо небезпечними є газорозрядні лампи високого тиску. Під впливом сезонного перепаду температур така лампа вибухає, розсіюючи осколки до 2 м. Саме такого типу лампи містять найбільшу кількість ртуті (до 5 мг).

Зважаючи на зазначене вище, бажано закупити **спеціальні контейнери для зберігання й транспортування** ламп люмінесцентних відпрацьованих.

Під впливом сезонного перепаду температур газорозрядні лампи високого тиску вибухають, розсіюючи осколки до

2 м

Як правильно організувати утилізацію

Стаття 17 Закону України «Про відходи» визначає обов'язок підприємства здійснювати заходи щодо максимальної утилізації/видалення відходів.

Утилізацію відпрацьованих ламп шляхом складування, зокрема на полігонах ТПВ, заборонено. Ртуть надзвичайно гігроскопічна та важка (13 т/м^3), вимитий із розбитих колб люмінофор легко просочується з атмосферними опадами у підземні води.

Тільки ліцензовані фірми, що мають чинну на момент укладання договору «Ліцензію на провадження господарської діяльності поводження з небезпечними відходами», видану Мінприроди України, можуть бути допущені до конкурсного відбору на надання послуг з утилізації небезпечних відходів. **Перевірити наявність ліцензії та добросовісність контрагента можна за посиланнями:**

- **Ліцензійний реєстр** (поводження з небезпечними відходами):
<https://menr.gov.ua/content/perelik-licenziativ-na-provazhennya-gospodarskoi-diyalnosti-z-povodzhennya-z-nebezpechnimi-vidhodami.html>
- **Єдиний державний реєстр судових рішень:**
<http://reyestr.court.gov.ua/>

*В Інтернеті **вказіть назву потрібної вам фірми та натисніть Enter**. Скандально відомі компанії зазвичай перевіряють Мінприроди, Держекоінспекція, Держпродспоживслужба, органи прокуратури, громадськість — якщо під час перевірки виявлять порушення, у цієї фірми відберуть ліцензію, вилучать документи і знайдуть ваш договір!*

Слід звернути увагу й на те, чи є в Ліцензії такий пункт — *відходи*, що містять сполуки ртуті, зокрема люмінесцентні лампи, а також на вид діяльності за цим видом відходів — **утилізація**. Допускають укладання договору на такі операції, як **збирання, перевезення, зберігання** із підприємством, яке не має в Ліцензії на провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами виду діяльності **утилізація** за умови, що це підприємство має договір із кінцевим утилізатором (копія Ліцензії кінцевого утилізатора додається), чинний до кінця року. У цьому разі на кожну партію відходів оформлюють окремий Акт наданих послуг **на підставі Акта про утилізацію від кінцевого утилізатора**.

Хто може перевозити небезпечні відходи?

Особливу увагу необхідно звернути на перевезення небезпечних відходів та НАЯВНІСТЬ ЛІЦЕНЗІЇ.

Стаття 34 Закону України «Про відходи» визначає, що:

- 1** Перевезення небезпечних відходів дозволяється лише за наявності ліцензії на поводження з ними і в порядку, визначеному законодавством про перевезення небезпечних вантажів.
- 2** Перевезення небезпечних відходів здійснюють за умови обов'язкового страхування цивільної відповідальності перевізника за збитки, які можуть бути завдані ним під час перевезення, відповідно до закону.

Отже, перевозити небезпечні відходи може лише підприємство, що має «Ліцензію на право провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів автомобільним транспортом, міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом», видану Укртрансбезпекою та **чинну на час перевезення**. ■

ТОП-10

запитань-відповідей

У цьому блоці журналу відповідаємо на найактуальніші запитання, які щомісяця надходять на адресу редакції

Запитання надсилайте, указавши **код січня — ЕКП-С5RVB**, на **ek@mediapro.com.ua**

1

Якими документами необхідно керуватися під час проведення первинного обліку відходів на підприємстві? І як його вести?

Відповідь:

Вимоги щодо первинного обліку відходів передбачають стаття 17 Закону України «Про відходи» від 5 березня 1998 року № 187/98-ВР та Інструкція щодо заповнення типової форми первинної облікової документації № 1-ВТ «Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари» (далі — Типова форма № 1-ВТ), затверджена наказом Мінприроди України від 7 липня 2008 року № 342 (далі — Інструкція). Первинний облік за Типовою формою № 1-ВТ та Інструкцією, затвердженими цим наказом, здійснюють юридичні особи всіх форм власності, видів економічної діяльності та організаційно-правових форм господарювання, фізичні особи-підприємці, під час діяльності яких утворюються відходи та використовуються пакувальні матеріали й тара.

Запровадження Типової форми № 1-ВТ на підприємстві може здійснюватися за наказом керівника чи технічного директора або за письмовим розпорядженням начальника цеху (відділення, дільниці, іншого підрозділу) чи керівника відповідної служби підприємства (зразок наказу наведено в додатку 1 до Інструкції). Облік відходів й упаковки за Типовою формою № 1-ВТ рекомендують проводити на паперових або електронних носіях за кожним технологічним процесом, окремою операцією, одиницею устаткування, де утворюються відходи й використовується тара та упаковка, про що зазначено в самій формі (якщо уважно подивитися).

2

Які підприємства мають право на знищення некондиційної харчової продукції?

Відповідь:

Це питання врегульовують:

Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР; постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку вилучення, утилізації та знищення непридатних для використання сільськогосподарської сировини та харчових продуктів» від 28 грудня 1995 року № 1065; Закон України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 року № 1023-XII.

Згідно зі статтями 7 та 14 Закону про захист прав споживачів, реалізацію товарів, строк придатності яких минув, заборонено. Відповідно до Закону про безпеку та якість харчових продуктів заборонено оборот харчових продуктів, етикетування яких не відповідає встановленим технічним регламентам.

Закон України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» від 14 січня 2000 року № 1393-XIV.

3

Якщо підприємство орендує і тварин, і приміщення для їх утримання, чи має воно отримувати дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферу та сплачувати екологічний податок?

Відповідь:

Експлуатацію будь-якого стаціонарного джерела забруднення можна розпочинати лише після отримання дозволу (ст. 11 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» від 16 жовтня 1992 року № 2707-XII). Тож наявність цього дозвільного документа вирішує відразу дві проблеми — дає змогу виконати зобов'язання перед бюджетом як платника екологічного податку та забезпечує дотримання природоохоронного законодавства.

«Інструкцією про загальні вимоги до оформлення документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, для отримання дозволу на викиди забруднюючих

речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами для підприємств, установ, організацій та громадян-підприємців», затвердженою Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 9 березня 2006 року № 108, дано визначення суб'єкта господарювання, який повинен отримати Дозвіл — фізична або юридична особа, яка керує або контролює устаткування, зокрема особа, якій згідно із законодавством передані права володіти та користуватися устаткуванням, а також забезпечувати його технічне функціонування.

Із системного аналізу законодавства випливає, що в разі передачі в оренду стаціонарного джерела забруднення спецдозвіл зобов'язаний отримувати орендар такого джерела забруднення. Отже, й екоподаток повинен сплачувати саме він.

4

Відповідно до яких вимог має бути організований промисловий майданчик для тимчасового зберігання відходів (зношені шини, металобрухт)?

Відповідь:

Статтею 33 Закону України «Про відходи» визначено загальні вимоги щодо видалення та зберігання відходів. Видалення та зберігання відходів повинно здійснюватися відповідно до вимог екологічної безпеки та способами, що забезпечують їх максимальне використання. Вимоги щодо поводження з відходами, зокрема стосовно тари та майданчиків, **докладно викладено в ДСТУ 4462.3.01:2006 (у розділах 7.1–7.2 «Збирання відходів» та «Зберігання відходів на території підприємства»).**

5

Який термін передбачено для тимчасового зберігання відходів, щоб не сплачувати екологічний податок за розміщення відходів, та яким нормативним актом визначено цей термін?

Відповідь:

Згідно з підпунктами 240.1.3 пункту 240.1 статті 240 розділу VIII «Екологічний податок» Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) (далі — ПКУ) платниками екологічного податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюється, зокрема, розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання).

Відповідно до пункту 240.5 статті 240 ПКУ не є платниками податку за розміщення відходів суб'єкти господарювання, які розміщують на власних територіях (об'єктах) виключно відходи як вторинну сировину. З 1 січня 2013 року Законом України від 24 травня 2012 року № 4834-VI «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення деяких податкових норм» внесені зміни до ПКУ, зокрема, змінено значення поняття «розміщення відходів».

Так, згідно з підпунктами 14.1.223 пункту 14.1 статті 14 ПКУ розміщення відходів — постійне (остаточне) перебування або захоронення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах (сховищах, полігонах, комплексах, спорудах, ділянках надр тощо), на використання яких отримано дозволи уповноважених органів.

Відповідно до підпунктів 242.1.3 пункту 242.1 статті 242 ПКУ об'єктом та базою оподаткування по екологічному податку, що справляється за розміщення відходів, є обсяги та види (класи) розміщених відходів, крім обсягів та видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання.

Зважаючи на **вищевикладене, вони не є платниками екологічного податку за відходи, які утворилися у процесі їх діяльності та продають як товар або використовують у власному виробництві, зокрема металобрухт.**

Водночас, платниками екологічного податку є суб'єкти господарювання, які на підставі отриманих у встановленому порядку дозволів розміщують відходи на власних територіях (об'єктах) або у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах, та не мають договорів із комунальними чи спеціалізованими підприємствами на утилізацію та захоронення відходів. **У зв'язку з чим «звичайні» суб'єкти господарювання, у діяльності яких утворюються відходи та які здійснюють тимчасове розміщення (зберігання) відходів, зокрема небезпечних, до їх передавання на утилізацію та захоронення, не є платниками екоподатку за розміщення відходів.**

Із цим зараз погоджуються й податківці (лист Головного управління ДФС у Чернігівській області від 7 квітня 2016 року № 1142/10/25-01-12-02-06 та лист Головного управління ДФС у м. Києві від 24 травня 2016 року № 11442/10/26-15-12-03).

Тим часом у згаданих консультаціях **вони наполягають на наявності у платника договору на видалення та утилізацію відходів із суб'єктами господарювання (комунальними або спеціалізованими підприємствами тощо). На думку контролерів, якщо такого договору немає, суб'єкт господарювання є платником екоподатку.**

Із цим можна посперечатися, оскільки таких вимог ПКУ не містить, проте обережним платникам краще мати в наявності такий договір. Тоді конфліктів із контролюючими органами з приводу несплати екоподатку точно не виникне.

Отже, якщо у вас такого договору немає, то, на думку податківців, ви є платником екологічного податку. Вимога є незаконною, але вона склалася у практиці органів ДФС, тому в разі незгоди зі сплатою доведеться сперечатися в суді.

Стосовно небезпечних відходів стаття 34 Закону України «Про відходи» визначає, що суб'єкт господарської діяльності, у власності або у користуванні якого є хоча б один об'єкт поводження з небезпечними відходами, зобов'язаний мати ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними

відходами (не підлягає ліцензуванню зберігання (накопичення) суб'єктом господарювання утворених ним небезпечних відходів, якщо протягом року з дня утворення небезпечні відходи передають суб'єктам господарювання, що мають ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами). Таку саму норму містить пункт 14 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», а саме: не підлягає ліцензуванню зберігання (накопичення) суб'єктом господарювання утворених ним небезпечних відходів, якщо протягом року з дня утворення небезпечні відходи передають суб'єктам господарювання, що мають ліцензію на поводження з небезпечними відходами.

6

Якщо підприємство не виготовляє продукцію, чи потрібно встановлювати лічильники для контролю обсягів скидання води?

Відповідь:

У запитанні не згадано про наявність дозволу на спецводокористування, установлених ГДС, місця скиду та причину простою підприємства. Що дуже важливо. Але проблема в іншому. **Однією з умов дозволу на спецводокористування є встановлення лічильників. Незалежно від того, працює підприємство чи тимчасово не працює, наявність лічильника є обов'язковою. У гіршому разі вам загрожує анулювання спецдозволу.** Принагідно нагадаю, що, відповідно до статті 255.11.10 ПКУ, обсяг фактично використаної води водокористувачі обчислюють самостійно на підставі даних первинного обліку згідно з показаннями вимірювальних приладів.

За відсутності вимірювальних приладів обсяг фактично використаної води визначає водокористувач за технологічними даними (тривалість роботи агрегатів, обсяг виробленої продукції чи наданих послуг, витрати електроенергії, пропускна спроможність водопровідних труб за одиницю часу тощо). За відсутності вимірювальних приладів, якщо можливість їх встановлення існує, рентну плату сплачують у двократному розмірі.

7

Що, крім дозвільних документів, потрібно мати підприємству, яке займається утилізацією небезпечних відходів?

Відповідь:

Щоб займатися утилізацією небезпечних відходів, необхідна ліцензія. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 року № 446 (надалі ліцензійні умови).

Потрібно дуже ретельно опрацювати ліцензійні умови перш ніж прийняти рішення про здійснення такого виду діяльності. Підприємства для здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами повинні мати

матеріально-технічну базу (разом із документами, що дають змогу її ідентифікувати), власні або орендовані виробничі площі, приміщення, зокрема схему розташування спеціально відведених, відповідно обладнаних місць (майданчики, складські приміщення) та споруд, обладнання, устаткування для оброблення, знешкодження, захоронення, утилізації небезпечних відходів, а також окреме приміщення для розміщення персоналу, що обслуговує зазначені об'єкти. Матеріально-технічну базу на праві власності або відповідно до договору оренди використовує лише один суб'єкт господарювання, що провадить господарську діяльність із поводження з небезпечними відходами.

Мінприроди України дуже ретельно ставиться до поданих документів. За останній рік ним було анульовано десятки ліцензій за порушення ліцензійних умов.

8

Чи обов'язково потрібно пологовому будинку оформлювати дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферу?

Відповідь:

Усі суб'єкти господарювання незалежно від форми власності за наявності стаціонарних джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря зобов'язані отримати Дозвіл. Отже, спочатку потрібно з'ясувати чи є стаціонарні джерела.

Наприклад, якщо приміщення обігрівається окремим котлом, це й є стаціонарне джерело.

9

Є організація яка має старі зламані меблі та хоче їх позбутися. Також є організація, в якій приміщення опалюють дров'яним котлом. Чи можна безплатно передати меблі як вторинну сировину для подальшої утилізації (спалювання), і як це оформити документально (актами, договорами тощо). Чи є якісь обмеження щодо такої утилізації?

Відповідь:

Списання матеріальних цінностей є звичною практикою для бухгалтерських працівників. **Для цього наказом по підприємству створюють комісію зі списання матеріальних цінностей, результати роботи якої оформляють актом. Акт слугує підставою для зняття з балансу матеріальних цінностей.**

Законодавство не забороняє продавати (передавати безплатно) відходи як вторинну сировину юридичним і фізичним особам, за умови якщо в процесі експлуатації вони не забруднилися небезпечними речовинами та не стали небезпечними відходами. Працівники бухгалтерії знають, як це робити.

10

У лютому 2019 року планується ввести в експлуатацію нове підприємство, яке з першого дня здійснюватиме викиди забруднюючих речовин та забір води з підземних джерел. Як воно має дотримуватися природоохоронного законодавства (потрібен дозвіл на викиди та на спеціальне водокористування), зважаючи на те, що до моменту утворення підприємства неможливо подати документи для отримання дозволів, до того ж термін розгляду документів у дозвільних установах становить 30 днів, не враховуючи час на збирання пакету документів для отримання дозволів.

Тож підприємство мінімум місяць функціонуватиме без відповідних дозволів. Яке покарання може чекати на суб'єкта господарювання? Чи є шляхи екологічно правильного початку функціонування підприємства?

Відповідь:

Моментом створення підприємства є його державна реєстрація. А до введення його в експлуатацію потрібно: 1) розробити докладний план території; 2) відвести земельну ділянку з відповідним цільовим призначенням; 3) замовити проект будівництва тощо. Прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, здійснюють на підставі акта готовності об'єкта до експлуатації шляхом видачі органами державного архітектурно-будівельного контролю сертифіката у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Отже, маючи на руках затверджений проект, висновок експертизи, матеріали ОВД (за необхідності), можна готувати документи на отримання дозволу на спеціального водокористування та ін. І жодним чином не навпаки. Адже, як ми неодноразово зазначали раніше, викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися тільки після отримання дозволу (ст. 11 ЗУ «Про охорону атмосферного повітря»).

Так, наприклад, статтю 164 «Порушення порядку провадження господарської діяльності» КупАП передбачено: провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання або без одержання ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону, чи здійснення таких видів господарської діяльності з порушенням умов ліцензування, а також без одержання дозволу, іншого документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачає закон (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди), — тягне за собою накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян із конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини і грошей, одержання унаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої.

Утім, порушене питання має сенс. З цього приводу ми направили пропозицію до Верховної Ради України та до Першого Віце-Прем'єр Міністра України С. Кубіва щодо ліберизації законодавства. А вам радимо діяти за законом. ■

На запитання відповідав Іван Паламарчук,

член редакційної ради журналу, заслужений природоохоронець України

ЕКО-шпаргалка

Щоб не загубитися серед звітів про відходи та використання води, податкових зобов'язань, декларацій та екологічних витрат, ми нагадуємо, яку саме інформацію та куди протягом року підприємства повинні подати.

Дата	Подія
СІЧЕНЬ	
До 10 січня	№ 9-асг (річна). Баланс мінеральних добрив (розділ «Надходження і використання агрохімікатів») інформація за звітний квартал про обсяги ввезених та вироблених мастил (олив) інформація про стан поводження з відпрацьованими мастилами (оливами)
11 січня	День заповідників
До 20 січня	звіт за формою № 1-риба (річна) «Звіт про добування водних біоресурсів» звіт за формою № 7-ГР (підземні води) (річна) «Звітний баланс використання підземних вод за 20____ рік» 2-ТП (повітря) (річна) «Звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів»
26 січня	Всесвітній день екологічної освіти Онлайн-семінар «Статистичні спостереження і звіти: особливості заповнення»
29 січня	День мобілізації зусиль проти загрози ядерної війни
ЛЮТИЙ	
До 1 лютого	звіт за формою № 2-ТП (водгосп) (річна) «Звіт про використання води»
2 лютого	Всесвітній день охорони водно-болотних угідь
До 8 лютого	останній день подання податкової декларації екологічного податку за IV квартал 2018 року останній день подання податкової декларації з рентної плати за IV квартал 2018 року останній день подання розрахунку з рентної плати за спеціальне використання води за IV квартал 2018 року
До 19 лютого	останній день сплати екологічного податку за IV квартал 2018 року останній день сплати рентної плати за IV квартал 2018 року останній день сплати рентної плати за спеціальне використання води за IV квартал 2018 року

Дата	Подія
19 лютого	Міжнародний день захисту морських ссавців
До 20 лютого	останній день подання декларації про відходи за 2018 рік
До 28 лютого	звіт за формою № 3-лг (річна) «Лісогосподарська діяльність»
	звіт за формою № 1-екологічні витрати (річна) «Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі»
	звіт за формою № 1-відходи (річна) «Утворення та поводження з відходами»
БЕРЕЗЕНЬ	
3 березня	День дикої природи
14 березня	Всесвітній день дій проти гребель, на захист річок, води, життя
21 березня	Всесвітній день лісів
22 березня	Всесвітній день води (Всесвітній день охорони водних ресурсів)
	Онлайн-семінар, конференція «Спеціальне водокористування: інструментарій раціонального використання води»
23 березня	Всесвітній метеорологічний день
30 березня	Всесвітня акція «Година Землі»
КВІТЕНЬ	
1 квітня	Міжнародний день птахів
До 10 квітня	звіт за формою № 1-риба (квартал) «Звіт про добування водних біоресурсів»
	інформація за звітний квартал про обсяги ввезених та вироблених мастил (олив)
	інформація про стан поводження з відпрацьованими мастилами (оливами)
15 квітня	День екологічних знань
20 квітня	Всеукраїнський день довкілля
22 квітня	Міжнародний день Землі
26 квітня	Роковини Чорнобильської катастрофи. Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій і катастроф

Дата	Подія
ТРАВЕНЬ	
До 10 травня	останній день подання податкової декларації екологічного податку за I квартал 2019 року
	останній день подання податкової декларації з рентної плати за I квартал 2019 року
	останній день подання розрахунку з рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року
12 травня	День екологічної освіти
15 травня	Міжнародний день захисту клімату
До 17 травня	останній день сплати екологічного податку за I квартал 2019 року
	останній день сплати рентної плати за I квартал 2019 року
	останній день сплати рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року
22 травня	Міжнародний день біологічного різноманіття
24 травня	Європейський день парків
ЧЕРВЕНЬ	
5 червня	Всесвітній день навколишнього середовища
ЛИПЕНЬ	
4 липня	Міжнародний день полонених дельфінів
7 липня	День працівника природно-заповідної справи
29 липня	Міжнародний день тигра
СЕРПЕНЬ	
До 9 серпня	останній день подання податкової декларації екологічного податку за II квартал 2019 року
	останній день подання податкової декларації з рентної плати за II квартал 2019 року
	останній день подання розрахунку з рентної плати за спеціальне використання води за II квартал 2019 року

Дата	Подія
До 10 серпня	звіт за формою № 1-риба (квартал) «Звіт про добування водних біоресурсів»
	інформація за звітний квартал про обсяги ввезених та вироблених мастил (олив)
	інформація про стан поводження з відпрацьованими мастилами (оливами)
18 серпня	Міжнародний день безпритульних тварин
До 19 серпня	останній день сплати екологічного податку за II квартал 2019 року
	останній день сплати рентної плати за II квартал 2019 року
	останній день сплати рентної плати за спеціальне використання води за II квартал 2019 року
ВЕРЕСЕНЬ	
1 вересня	День пам'яті видів, винищених людиною
16 вересня	Міжнародний день захисту озонового шару
22 вересня	День без автомобілів
26 вересня	Всесвітній день моря
ЖОВТЕНЬ	
4 жовтня	Всесвітній день захисту тварин
6 жовтня	Всесвітній день охорони місць існування
До 10 жовтня	звіт за формою № 1-риба (квартал) «Звіт про добування водних біоресурсів»
	інформація за звітний квартал про обсяги ввезених та вироблених мастил (олив)
	інформація про стан поводження з відпрацьованими мастилами (оливами)
ЛИСТОПАД	
6 листопада	Міжнародний день попередження експлуатації навколишнього середовища під час війни та військових конфліктів
До 8 листопада	останній день подання податкової декларації екологічного податку за III квартал 2019 року
	останній день подання податкової декларації з рентної плати за III квартал 2019 року
	останній день подання розрахунку з рентної плати за спеціальне використання води за III квартал 2019 року

Дата	Подія
11 листопада	Міжнародний день енергозбереження
15 листопада	День вторинної переробки
До 19 листопада	останній день сплати екологічного податку за III квартал 2019 року
	останній день сплати рентної плати за III квартал 2019 року
	останній день сплати рентної плати за спеціальне використання води за III квартал 2019 року
22 листопада	День без покупок
ГРУДЕНЬ	
3 грудня	День боротьби з пестицидами
10 грудня	День прав тварин
11 грудня	Міжнародний день гір

1

<http://ecolog-ua.com/forms> розділ «Зразки та форми» — розміщено форми статистичних спостережень та звітів.

2

<http://ecolog-ua.com/norm> розділ «Законодавство» — роз'яснення органів статистики та інструкції щодо заповнення вказаних форм.

3

eco-magazine@ukr.net чи **ek@mediapro.com.ua** — звертайтеся, якщо ви маєте запитання та бажаєте отримати «шпаргалку» для їх вирішення.

Редколегія

Іван Паламарчук

заслужений природоохоронець України

Валентин Щербина

еколог у Національній поліції України

Ганна Натоптана

заступник директора з питань екології ТОВ «ІРБИС-ЮГ»

Людмила Хоміч

адвокат (спеціалізація — природоохоронне законодавство).
Автор публікацій з питань правового регулювання використання природних ресурсів, охорони довкілля та систем екологічного управління

Світлана Берзіна

президент Всеукраїнської громадської організації «Жива планета», експерт Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) зі сталого споживання та виробництва

Кирило Косоуров

голова правління Асоціації підприємств у сфері поводження з небезпечними відходами

Софія Шутяк

провідний юрисконсульт МБО «Екологія–Право–Людина»,
експерт РПР довкілля, адвокат

Олександр Ігнатенко

доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління національним господарством та економічної політики Національної академії державного управління при Президенті України, головний консультант проекту ПРООН/ГЕФ «Розвиток та комерціалізація біоенергетичних технологій у муніципальному секторі в Україні»

Георгій Гелетуха

кандидат технічних наук, голова Біоенергетичної асоціації України

Андрій Конеченков

голова правління Громадської спілки «Українська вітроенергетична асоціація», віце-президент Всесвітньої вітроенергетичної асоціації (WWEA)

Марина Тимошенко

інженер з охорони навколишнього середовища ПрАТ «Дніпропетровський комбінат харчових концентратів», член Дніпропетровської обласної організації ВЕЛ

Засновник
ТОВ «МЕДІА-ПРО»

Видається із серпня 2012

№ 1 (78) січень 2019

Шеф-редактор
Людмила Циганок
тел./факс: (44) 507-22-27
eco-magazine@ukr.net

Випусковий редактор
Тетяна Хоменко
ek@mediapro.com.ua

Виконавчий директор
Вікторія Заєць
viktoria@mediapro.com.ua

**Заступник директора
з основної діяльності**
Олеся Вдовенко
vdovenko@mediapro.com.ua

**Заступник
директора з фінансів**
Олеся Яременко
olesya@mediapro.com.ua

**Керівник виробничого
відділу видавництва**
Валентина Мартиненко
valentina@mediapro.com.ua

Керівник відділу дизайну
Дмитро Безкровний

Верстка
Єлизавети Вітранюк

Менеджер відділу реклами
Вікторія Тимошенко
тел./факс: (44) 568-51-39
pr2@mediapro.com.ua

**Керівник департаменту
по роботі з клієнтами**
Інна Заречнева
тел./факс: (44) 507-22-27
zarechneva@mediapro.com.ua

Видавець
ТОВ «МЕДІА-ПРО»

Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи ДК № 3920 від 11.11.2010

Передплатні індекси у каталозі
ДП «Преса» — **89880, 68155, 60750**

© **ТОВ «МЕДІА-ПРО», 2019**

Щомісячний спеціалізований журнал

ECOBUSINESS

Екологія підприємства

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
КВ № 18633-7433р від 18.01.2012

Друк: ФОП Злобін К. В.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6189 від 21.05.2018

Тираж 7 200 екз. **Замовлення** № 29116 від 09.01.2019

Редакція не несе відповідальності за шкоду, заподіяну
в результаті використання, невикористання або неналежного
використання інформації, що міститься в цьому виданні.

Редакція не завжди поділяє думку автора.
Рукописи не рецензуються та не повертаються.
Матеріали друкуються українською мовою.

Відтворення матеріалів видання можливе лише за наявності
письмового дозволу редакції.

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Журнал розповсюджується лише за передплатою, яку можна
оформити в редакції, відділеннях зв'язку «Укрпошта»
та передплатних агентствах.

Для нас важлива думка наших читачів, для яких журнал має стати
посібником і помічником у роботі, тож ви можете відправляти побажання
щодо наповнення журналу, актуальні питання, а також викладати
проблемні ситуації, що виникають під час роботи, на нашу адресу
ek@mediapro.com.ua.

Адреса редакції та видавця:
вул. Є. Сверстюка, 11, корпус А, а/с 185, м. Київ, 02002, Україна
тел./факс: 568-51-38
www.mediapro.ua, www.ekolog-ua.com

Лак&Фарба Ехро UA

Актуально
для екобізнесу

**МІЖНАРОДНИЙ
ВИСТАВКОВИЙ ЦЕНТР**

Україна, м. Київ, Броварський пр-т, 15
тел.: (044) 201-11-56, 201-11-58, 201-11-65
e-mail: plast@iec-expo.com.ua
www.iec-expo.com.ua, www.tech-expo.com.ua

**2-5
КВІТНЯ
2019**

Інформаційний партнер: **ECOBUSINESS**

Технічний партнер: **RentMedia**

Підказка для еколога на перше півріччя 2019 року

Січень	До 10 січня	№ 9-асг (річна). Баланс мінеральних добрив (розділ «Надходження і використання агрохімікатів») інформація за звітний квартал про обсяги ввезених та вироблених мастил (олив) інформація про стан поводження з відпрацьованими мастилами (оливами)
	До 20 січня	звіт за формою № 1-риба (річна) «Звіт про добування водних біоресурсів» звіт за формою № 7-ГР (підземні води) (річна) «Звітний баланс використання підземних вод за 20__ рік» 2-ТП (повітря) (річна) «Звіт про викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел викидів»
	До 1 лютого	звіт за формою № 2-ТП (водгосп) (річна) «Звіт про використання води»
	До 8 лютого	останній день подання податкової декларації екологічного податку за IV квартал 2018 року останній день подання податкової декларації з рентної плати за IV квартал 2018 року останній день подання розрахунку з рентної плати за спеціальне використання води за IV квартал 2018 року
Лютий	до 19 лютого	останній день сплати екологічного податку за IV квартал 2018 року останній день сплати рентної плати за IV квартал 2018 року останній день сплати рентної плати за спеціальне використання води за IV квартал 2018 року
	До 20 лютого	останній день подання декларації про відходи за 2018 рік
	До 28 лютого	звіт за формою № 3-лг (річна) «Лісогосподарська діяльність» звіт за формою № 1-екологічні витрати (річна) «Витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі» звіт за формою № 1-відходи (річна) «Утворення та поводження з відходами»
	До 10 квітня	звіт за формою № 1-риба (квартал) «Звіт про добування водних біоресурсів» інформація за звітний квартал про обсяги ввезених та вироблених мастил (олив) інформація про стан поводження з відпрацьованими мастилами (оливами)
Квітень	До 10 травня	останній день подання податкової декларації екологічного податку за I квартал 2019 року останній день подання податкової декларації з рентної плати за I квартал 2019 року останній день подання розрахунку з рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року
	До 17 травня	останній день сплати екологічного податку за I квартал 2019 року останній день сплати рентної плати за I квартал 2019 року останній день сплати рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року
	До 10 травня	останній день подання податкової декларації екологічного податку за I квартал 2019 року останній день подання податкової декларації з рентної плати за I квартал 2019 року останній день подання розрахунку з рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року
	До 17 травня	останній день сплати екологічного податку за I квартал 2019 року останній день сплати рентної плати за I квартал 2019 року останній день сплати рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року
Травень	До 10 травня	останній день подання податкової декларації екологічного податку за I квартал 2019 року останній день подання податкової декларації з рентної плати за I квартал 2019 року останній день подання розрахунку з рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року
	До 17 травня	останній день сплати екологічного податку за I квартал 2019 року останній день сплати рентної плати за I квартал 2019 року останній день сплати рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року
	До 10 травня	останній день подання податкової декларації екологічного податку за I квартал 2019 року останній день подання податкової декларації з рентної плати за I квартал 2019 року останній день подання розрахунку з рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року
	До 17 травня	останній день сплати екологічного податку за I квартал 2019 року останній день сплати рентної плати за I квартал 2019 року останній день сплати рентної плати за спеціальне використання води за I квартал 2019 року